

**СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ А. С. МАКАРЕНКА**

ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА БІЗНЕС-ЕКОНОМІКИ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Кльоп В'ячеслав Михайлович

**УПРАВЛІННЯ ЛІКВІДНІСТЮ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНІСТЮ
ПІДПРИЄМСТВА**

Спеціальність: 051 «Економіка»

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

Кваліфікаційна робота
на здобуття освітнього ступеню магістр

Науковий керівник
доктор економічних наук, професор
кафедри бізнес-економіки та
адміністрування

_____ В.В. Божкова

« _____ » _____ 2023 р.

Виконавець
здобувача вищої освіти групи 552

_____ В.М. Кльоп

« _____ » _____ 2023 р.

Суми 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1. Поняття та суть ліквідності та платоспроможності підприємства	7
1.2. Види ліквідності та платоспроможності	14
1.3. Фактори формування ліквідності та платоспроможності підприємства	18
1.4. Основні показники та методи оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства	20
1.5. Інформаційна база аналізу ліквідності та платоспроможності	26
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	29
2.1. Характеристика підприємства	29
2.2. Аналіз динаміки та структури майна підприємства та джерел його фінансування	34
2.3. Аналіз забезпеченості підприємства власними оборотними коштами	36
2.4. Аналіз ліквідності балансу підприємства	40
2.5. Оцінка відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства на основні балансу	46
2.6. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства на основні звіту про фінансові результати	57
2.7. Оцінка платоспроможності підприємства на основі руху грошових потоків	64
2.8. Оцінка показників довгострокової платоспроможності підприємства	72

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	75
3.1. Розробка заходів щодо зміцнення ліквідності та платоспроможності підприємства	75
3.2. Оцінка поточної платоспроможності підприємства з врахуванням сформованих умов розрахунків з покупцями та постачальниками	81
3.3. Прогнозування показників ліквідності та платоспроможності підприємства	87
ВИСНОВКИ	101
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	Помилка! Закладку не визначено.5

<http://fizmat.sspu.edu.ua>
Дотримуйтесь принципів академічної доброчесності
<http://fizmat.sspu.edu.ua>

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку світової економіки, що супроводжується посиленням явища світової фінансової кризи, зростає самостійність компаній та їх економічна та правова відповідальність. Стрімко зростає значення показників ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання. Все це значно ускладнює аналіз вашого фінансового стану: наявність, розподіл і використання коштів.

Кожна компанія є незалежним виробником. Ви можете самостійно приймати всі рішення в рамках чинного законодавства. Проте ефективність цих рішень багато в чому залежить від об'єктивності, своєчасності та повноти оцінки поточного та очікуваного фінансово-економічного стану підприємства.

Під ліквідністю підприємства розуміють його здатність індивідуально або колективно нести відповідальність за різні види активів і виконувати свої платіжні зобов'язання в будь-який час поточного і планового періоду відповідно до укладених договорів, забезпечуючи при цьому приріст активів і збільшення пасиви, а платоспроможність — здатність підприємства виконувати короткострокові зобов'язання, що забезпечується наявністю фінансових ресурсів та їх еквівалентів.

Ліквідність і платоспроможність підприємства є однією з умов його конкурентоспроможності та фінансової стійкості. Спроможність компанії платити за своїми зобов'язаннями в обсязі та на умовах, встановлених договорами та правовими положеннями, є необхідною умовою для належного функціонування ринку, що визначає важливість обраного питання.

Теоретичні та практичні питання оцінки ліквідності та платоспроможності підприємств висвітлювались у працях зарубіжних та вітчизняних вчених і фахівців зокрема: А. Д. Шеремета, Р. С. Сайфуліна, В. В. Ковальова, В. Г. Артеменко, М. А. Болюха, М. І. Баканова, П. С.

Безруких, Б. І. Валуєва, О. В. Єфимової, В. В. Ковальова, Г. В. Савицької, В. М. Івахненко, І. А. Бланка, В. О. Подольської, М. Н. Крейніної та ін.

Ліквідність та платоспроможність ТОВ «ФК «Здоров'я» буде предметом дослідження.

Темою дослідження є комплекс теоретичних, методичних і практичних проблем, пов'язаних з оцінкою ліквідності та платоспроможності підприємства.

Метою дипломної роботи є розгляд теоретичних основ та сутності економічної ліквідності та платоспроможності підприємства, ознайомлення з практичними аспектами оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства та подання пропозицій щодо її посилення.

Мета роботи повинна бути досягнута шляхом вирішення наступних завдань:

вивчити теоретичні аспекти ліквідності та платоспроможності підприємства;

вивчити основні показники та встановити методику оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства;

надати загальну характеристику діяльності ТОВ «ФК «Здоров'я»;

аналізувати структуру та динаміку активів і капіталу підприємства;

оцінити ліквідність і платоспроможність підприємства, що перевіряється;

формулювати рекомендації та пропозиції щодо підвищення ліквідності та платоспроможності ТОВ «ФК «Здоров'я» у сфері оперативного управління активами товариства;

розробити рекомендації, спрямовані на оптимізацію поточної платоспроможності та ліквідності підприємства.

У рамках підготовки дипломної роботи використовуються такі методи дослідження, як узагальнення, порівняння, групування при аналізі чинних нормативних документів, графічний метод, табличний метод в аналізі

фінансової звітності компаній, коефіцієнтний аналіз, відносні показники, а також горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, порівняльний аналіз.Т

Теоретико-інформаційну базу дослідження становлять нормативні і законодавчі акти, які регулюють діяльність підприємств, монографічні роботи і статті вітчизняних і зарубіжних економістів у фахових економічних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій та семінарів з питань управління ліквідністю та платоспроможністю підприємства, фінансова та статистична звітність ТОВ «ФК «Здоров'я», а саме «Баланс» (форма №1), «Звіт про фінансові результати (форма №2), мережа Інтернет.

<http://fizmat.ssru.edu.ua>
Дотримуйтесь
принципів академічності
Доброї чесності
<http://fizmat.ssru.edu.ua>

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Поняття та суть ліквідності та платоспроможності підприємства

Особливе місце серед показників, які характеризують фінансовий стан підприємства, належить показникам платоспроможності та ліквідності.

Підходи щодо сутності поняття платоспроможності підприємства наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Підходи щодо сутності поняття платоспроможності

Представники теоретичного підходу	Зміст теоретичного підходу
Й. Ворст, П. Ревентлоу	Платоспроможність – здатність підприємства витримувати збитки
Дж. Деспалленс, Дж. Джоборд	Платоспроможність – позитивний склад оборотних активів підприємства
В. В. Ковальов	Платоспроможність – наявність у підприємства грошових ресурсів та їхніх еквівалентів, достатніх для розрахунків за кредиторською заборгованістю, яка потребує негайного погашення
М. С. Абрютина, А. В. Грачов	Платоспроможність – достатність ліквідних активів для погашення в будь-який момент усіх своїх короткострокових зобов'язань перед кредиторами
Н. В. Тарасенко, В. І. Іващенко	Платоспроможність – найважливіший показник, який характеризує фінансовий стан підприємства
Е. І. Уткін	Платоспроможність – здатність підприємства вчасно й повністю розраховуватися за своїми довгостроковими зобов'язаннями
Л. А. Костирко	Платоспроможність – це готовність підприємства проводити свої першочергові платежі за рахунок поточних надходжень коштів
В. Г. Артеменко, М. А. Болюх	Платоспроможність – здатність підприємства своєчасно і повністю виконувати свої платіжні зобов'язання, що витікають з виробничих, торгівельних, кредитних та інших операцій грошового характеру

Представники теоретичного підходу	Зміст теоретичного підходу
А. Д. Шеремет	Платоспроможність підприємства визначається як здатність покриття усіх зобов'язань підприємства (короткострокових та довгострокових) усіма активами

На сьогодні у теорії та практиці поширюються апробовані методики визначення рівня платоспроможності суб'єкта господарювання. Роботи таких зарубіжних вчених як А. Арес, Є. Брігхем, Дж. К. Ван Хорн, Н. Холт, Р. Димар та інші мають велике теоретичне значення, але їхні методики розраховані в першу чергу на ринкові економічні умови західних країн.

Серед вітчизняних та російських учених-економістів наукові розробки з питання платоспроможності найшли відображення в працях М. І. Баканова, П. С. Безруких, Б. І. Валуєва, О. В. Єфимової, В. В. Ковальова, М. Н. Крейніної, А. Д. Шеремета та ін. Завдяки роботам цих вчених сформульоване підґрунтя для подальших наукових досліджень. Проте питання щодо нових підходів до визначення платоспроможності підприємства і досить мають дискусивний характер [16].

Платоспроможність означає, що компанія має достатню ліквідність і грошові еквіваленти для покриття зобов'язань, які вимагають негайного погашення. Іншими словами, основними ознаками платоспроможності є:

- наявність достатньої кількості коштів на поточних рахунках;
- немає поточних рахунків для оплати.

Управління платоспроможністю передбачає аналіз і контроль грошових потоків, тобто ефективне управління платоспроможністю вимагає визначення того, які види діяльності та які активи чи пасиви сприяли збільшенню або зменшенню грошових потоків і в якій мірі. При цьому необхідно враховувати специфіку та тривалість операційних і фінансових циклів підприємства щодо окремих видів діяльності, а згодом визначати, в

якому напрямку необхідно змінити ті чи інші елементи обліку. баланси, що збільшує обсяг грошового потоку.

Підходи науковців до визначення платоспроможності підприємства можна звести до трьох підходів:

платоспроможність визначається наявністю власних оборотних коштів та здатністю покривати збитки (західні науковці – Й. Ворст, П. Ревентлоу, Дж. Деналленса, Дж. Джоборда);

платоспроможність визначається як здатність підприємства виконувати свої зобов'язання (російські вчені – В. В. Ковальов, М. М. Крейніна, М. С. Абрютина, А. В. Грачов, Е. І. Уткін, А. Д. Шеремет);

платоспроможність представлена як важливий показник фінансової стійкості (вітчизняні вчені-економісти – Н. В. Тарасенко, В. І. Іващенко, М. А. Болюх, Є. В. Мних, В. М. Мельник) [32, с. 144].

Платоспроможність є одним із показників фінансового стану підприємства, тобто здатності вчасно виконувати платіжні зобов'язання наявними фінансовими ресурсами.

Розрізняють поточну платоспроможність на конкретний момент і очікувану платоспроможність у короткостроковій, середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Аналіз кредитної якості здійснюється зовнішніми та внутрішніми користувачами інформації. Внутрішні користувачі розраховують коефіцієнти платоспроможності, щоб оцінити та передбачити майбутні фінансові показники компанії. Зовнішні користувачі аналітичної інформації, в тому числі:

банківські установи – для оцінки платоспроможності підприємства;

інвестори та ділові партнери повинні володіти інформацією про фінансову спроможність компанії надавати бізнес-кредити, позики або відстрочку платежів.

Платоспроможність підприємства оцінюється за показниками ліквідності оборотних активів. Під ліквідністю підприємства розуміють його

здатність покривати свою заборгованість активами, час перетворення яких у готівку відповідає моменту погашення боргу. Ліквідність розуміється як безумовна платоспроможність підприємства і означає постійну тотожність його активів і пасивів, як за загальною сумою, так і за умовами конвертації активів у валюту та умовами погашення боргу.

В економічній літературі зазвичай розрізняють ліквідність активів, ліквідність балансу та корпоративну ліквідність.

Ліквідність активу означає його здатність перетворюватися в готівку, а ступінь ліквідності активу визначає час, необхідний для його перетворення в готівку. Чим менше часу потрібно для накопичення певного активу, тим більша його ліквідність.

При цьому доцільно відрізнити поняття ліквідності глобальних активів, як можливості їх швидкої реалізації у разі банкрутства та самоліквідації компанії, від поняття ліквідності активів в обороті, що гарантує їх поточна платоспроможність. Кожен вид оборотних активів має пройти відповідні стадії операційного циклу, перш ніж трансформуватися в готівку.

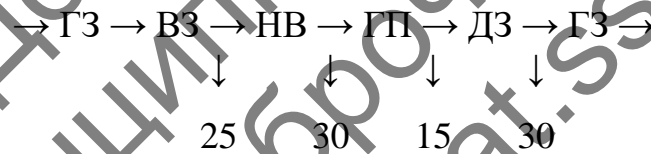

Рис. 1.1. Стадії операційного циклу оборотних активів

Так, наприклад, грошові засоби (ГЗ), вкладені у виробничі запаси (ВЗ), повинні послідовно пройти стадії незавершеного виробництва (НВ), готової продукції (ГП), дебіторської заборгованості (ДЗ), і тільки після цього вони прийдуть до своєї вихідної форми (у наведеному прикладі через 100 днів).

Ліквідність балансу визначається як ступінь покриття зобов'язань організації її активами, термін погашення яких перетворюється в грошові кошти відповідно до терміну погашення зобов'язань.

Корпоративна ліквідність є більш загальним терміном, ніж ліквідність балансу. Ліквідність балансу включає пошук грошових коштів виключно за рахунок власних ресурсів (реалізація активів). Проте компанія може отримати зовнішню позику, якщо вона має адекватний імідж у діловому світі та достатньо високу інвестиційну привабливість. Тому при оцінці ліквідності підприємства слід враховувати його фінансову гнучкість, тобто здатність отримувати кошти з різних джерел, збільшувати статутний капітал, продавати активи, швидко реагувати на кон'юнктуру ринку тощо.

Під ліквідністю підприємства О. О. Шеремет розуміє здатність підприємства погасити короткострокові зобов'язання шляхом перетворення активів у готівку. Вчений розглядає ліквідність у двох аспектах: як час, необхідний для продажу активу, і як сума, отримана від продажу активу [64].

Спеціаліст з фінансового менеджменту Ковальов В.В. наголошує, що формальне (оцінене) перевищення оборотних активів над короткостроковими зобов'язаннями є основним показником ліквідності підприємства. «Під корпоративною ліквідністю розуміється наявність оборотного капіталу в обсязі, теоретично достатньому для погашення короткострокових зобов'язань навіть у разі порушення договірних умов погашення» [19, с. 217].

Основною відмінністю визначення ліквідності балансу від ліквідності підприємства є врахування в цьому випадку фактора часу.

Якісна відмінність термінів «ліквідність активів» і «ліквідність підприємства» полягає в тому, що остання характеристика узагальнює не тільки характеристику активів, а й умови отримання фінансових ресурсів для їх створення, тоді як ліквідність підприємства нереперентні активи є важливими права частина балансу підприємства [42].

Ліквідність компанії залежить, з одного боку, від конкретних платіжних зобов'язань, а з іншого - від здатності їх виконувати. У вітчизняній літературі існує думка, що підприємство вважається ліквідним, якщо воно здатне виконувати свої зобов'язання перед кредиторами, бюджетом, страховиками, орендодавцями, працівниками, постачальниками тощо. Якщо

платоспроможність на цьому етапі вище платіжних зобов'язань, підприємство визначається як ліквідне [5; 24].

Основними характеристиками ліквідності балансу підприємства є:

наявність короткострокових зобов'язань;

наявність способів оплати в різних формах;

Ліквідність компанії визначається не тільки ліквідністю її балансу, а й її іміджем у діловому світі та привабливістю інвестицій.

Таким чином, ліквідність балансу - це здатність компанії в будь-який момент перетворити свої активи в готівку і виконати свої платіжні зобов'язання, точніше, ступінь покриття боргів компанії її активами, протягом якого сума, перетворена в готівку, відповідає строк погашення платіжних зобов'язань

Ліквідність підприємства - це його здатність індивідуально або сукупно надавати різні види активів для виконання своїх платіжних зобов'язань у будь-який момент поточного та планового періоду згідно з укладеними договорами, забезпечуючи при цьому приріст активів і приріст заборгованості.

В таблиці 1.2 представлено фактори, які впливають на ліквідність підприємства.

Таблиця 1.2

Фактори впливу на ліквідність підприємства

Фактори, що впливають на збільшення ліквідності	Фактори, що впливають на зменшення ліквідності
одержання довгострокового кредиту	погашення довгострокових позик
інвестування капіталу	грошові виплати
прибутки	збитки
амортизаційні відрахування	податки на дохід від дооцінки активів
скорочення дебіторської заборгованості	інвестиції в основні засоби
скорочення запасів	збільшення дебіторської заборгованості
повернення наданих позик	погашення короткострокових кредитів
продаж необоротних активів	використання резервних фондів

Загалом, важливо відзначити, що терміни платоспроможність і ліквідність дуже схожі, але ліквідність є більш глобальною. Платоспроможність підприємства залежить від ліквідності його балансу. Вільне володіння в той же час є характерним для поточного стану обчислювальної техніки і для майбутнього. Компанія може бути платоспроможною на дату балансу, але мати несприятливі перспективи на майбутнє, і навпаки.

Рис. 1.2. Взаємозв'язок між показниками ліквідності й платоспроможності компанії

Платоспроможність компанії може змінитися, оскільки борги не виплачуються вчасно, компанія може стати неплатоспроможною, оскільки настав час розрахуватися з кредиторами, а на поточному рахунку недостатньо коштів для оплати цих боргів. Тому необхідно мати достатню ліквідність для покриття необхідних платежів.

Таким чином, ліквідність підприємства – це здатність і швидкість перетворення оборотних активів у готівку з метою погашення короткострокових зобов'язань, що підлягають сплаті навіть після настання

терміну погашення, а платоспроможність – здатність підприємства своєчасно використовувати свої ресурси і повністю погасити свої борги.

Основні відмінності між ліквідністю компанії та її платоспроможністю полягають у наступному:

ліквідність підприємства визначається розміром і складом оборотних активів, платоспроможність визначається наявністю оборотних активів у конкретній формі (готівка, висока ліквідність);

ліквідність підприємства передбачає співвідношення між усіма оборотними активами та їх групами по відношенню до короткострокових зобов'язань і платоспроможність - високоліквідних активів по відношенню до найбільш термінових зобов'язань;

платоспроможність більш динамічна, ніж ліквідність;

платоспроможність характеризує поточний стан підприємства, а ліквідність – не тільки поточну, а й перспективну;

ліквідність підприємства залежить від руху фінансових потоків, а платоспроможність — від руху грошових потоків.

Отже, ліквідність відрізняється від платоспроможності, оскільки засоби обміну відрізняються від засобів платежу.

1.2. Види ліквідності та платоспроможності

Різноманітність змісту, багатоманітність проявів і наслідків явищ ліквідності та платоспроможності для підприємств зумовлюють необхідність виокремлення їх видів та індивідуальних особливостей, які необхідно враховувати при їх оцінці та управлінні.

В економічній літературі виділяють такі види ліквідності: сировинне або товарне господарство, позики або ліквідність позик. Такий поділ впливає, з одного боку, з джерела ліквідності (активи або пасиви), а з

іншого боку, з періоду оцінки ліквідності в часі (на поточний або звітний день і на майбутнє).

Під сировинною ліквідністю (товарним господарством) розуміється ліквідність підприємства, заснована на здатності обмінювати товари та активи, що задовольняють його виробничі потреби різного ступеня інтенсивності. Це залежить від:

- технічних та страхових характеристик товарів;
- час, необхідний для пошуку покупця і остаточної реалізації товару;
- ділові витрати в роботі з покупцем;
- стан ринку.

Цей вид ліквідності забезпечується відповідним розміром і складом активів підприємства на дату оцінки.

Кредитний потік або кредитна ліквідність означає здатність компанії отримати кредит (отримати ліквідні кошти) під заставу наявних активів. Це гарантує збільшення зобов'язань і може бути оцінено на даний момент.

Отримання грошей в кредит має такі переваги:

встановлена нерухомість не підлягає продажу, а використовується компанією власника і часто залишається в її розпорядженні;

знижується ризик збитків, пов'язаних з продажем активів з низькою ліквідністю, оскільки компанія звільняється від необхідності швидко завершувати цей процес;

При сприятливій ситуації на сировинних і фінансових ринках можливе отримання додаткового прибутку після погашення кредиту та продажу нерухомості, що є заставою.

Окрім своїх переваг, цей тип забезпечення ліквідності може мати й негативні наслідки, якщо умови кредитування є несприятливими. Крім того, сума кредиту обмежена банківськими установами і, як правило, нижча за суму, яку можна отримати, продавши заставне майно.

Сама оцінка ліквідності підприємства за станом його активів, його ліквідністю та можливістю відповідальності наразі є односторонньою. Це

допускається у разі ліквідації підприємства та припинення його діяльності. Усі надходження та платежі повинні обліковуватися в поточних операціях.

Ми виділяємо перспективну та майбутню ліквідність, яка забезпечується можливими депозитами та зняттям рішень у поточному та майбутніх періодах. Він дає уявлення про послідовність зобов'язань і платежів протягом планового періоду, а також про всі платежі, які зараз записуються в плані, а також про очікувані платежі в результаті рішень, прийнятих у поточному періоді підлягають ліквідації. Цей вид ліквідності передбачає безперервну і динамічну роботу підприємства в планованому (майбутньому) періоді.

Очікувана ліквідність — це здатність підприємства отримати кредит під заставу майбутніх доходів (прибуток, чистий прибуток тощо). У цьому випадку банк надасть компанії беззаставний кредит, тобто у формі трасту.

Якщо перші два види ліквідності можна оцінити з балансу та інших форм фінансової інформації, то останні два можна оцінити з фінансового плану та прогнозних оцінок.

Окрім продуманого підходу до групування видів ліквідності, в економічній та фінансовій літературі часто проводять диференціацію за розміром оцінюваних активів. Однак це розрізнення стосується лише форми ринкової ліквідності та включає такі її підвиди, як загальна чи звичайна, середньострокова та абсолютна чи швидка. При цьому загальна ліквідність забезпечується співвідношенням усіх груп короткострокових активів і пасивів, у середньостроковому періоді співвідношення між високоліквідними активами та дебіторською заборгованістю та такими ж короткостроковими зобов'язаннями в абсолютних числах показує частку покриття короткострокових зобов'язань високоліквідними коштами.

Платоспроможність підприємства можна розглядати з кількох позицій [19, с. 219].

Залежно від виду та інформаційної бази здійснюється статичний і динамічний пошук.

Статична платоспроможність досліджується протягом певного періоду часу і характеризує здатність компанії виконувати заплановані платежі та майбутні зобов'язання за рахунок реального рівня фінансових активів (резервів).

Динамічна платоспроможність оцінюється шляхом аналізу грошових потоків компанії, тобто шляхом визначення та порівняння величини вхідних (грошових надходжень) і вихідних (відтоків) грошових потоків компанії за певний період часу.

Цю останню характеристику можна продовжити і доповнити поділом грошового обороту за видами діяльності підприємства на операційну, фінансову та інвестиційну, що дає можливість оцінити ступінь участі кожного виду діяльності у формуванні грошових коштів.

Залежно від фактичного та очікуваного періоду оцінювання.

Фактична платоспроможність характеризує платоспроможність підприємства на дату балансу або в період, що охоплюється оцінкою. Розрахункова платоспроможність визначає потенційну здатність виконувати платіжні та видаткові зобов'язання та враховує потенційні доходи та грошові витрати, необхідні в майбутньому періоді.

Залежно від способу оплати - готівковий, розрахунковий і товарний.

Грошова гарантує виконання зобов'язань тільки за рахунок наявних ресурсів. Розрахунковий – на шкоду наявним коштам і можливим (реальним) джерелам зростання (розрахунковим коштам). Майно (потенціал) - за рахунок усіх видів оборотних активів підприємства (при умовному продажу).

Залежно від підходу до визначення необхідного обсягу витрат (вимог до платоспроможності) заборгованості (бухгалтерської) бувають короткострокові та загальні.

Дійсність боргу (облік) залежить від можливості укладення зовнішніх зобов'язань. Поточна платоспроможність визначається можливостями фінансування поточної діяльності. Загальна платоспроможність визначається ступенем покриття зовнішніх зобов'язань і запланованих витрат.

Цю класифікацію необхідно доповнити характеристиками платоспроможності за джерелами фінансування з поділом на ті, що виникають за рахунок внутрішніх і зовнішніх джерел. При цьому внутрішня платоспроможність створюється за рахунок руху грошових коштів і самофінансування (надлишок ресурсів і накопичення прибутку). Зовнішня платоспроможність забезпечується збільшенням власного капіталу (паїв, додаткових інвестицій тощо) та кредитів (довгострокових і короткострокових).

1.3. Фактори формування ліквідності та платоспроможності підприємства

Усі фактори, що впливають на ліквідність і платоспроможність підприємства, можна згрупувати за такими ознаками:

Залежно від того, де вони виникають, їх можна поділити на внутрішні та зовнішні. Внутрішні елементи визначаються станом самої компанії, залежать від її діяльності та управлінських рішень. Зовнішні визначаються станом зовнішнього середовища.

Залежно від наслідків вираження окремих факторів виділяють загальні, специфічні та індивідуальні фактори. Загальні фактори впливають на умови діяльності всіх підприємницьких структур в цілому. Конкретні чинники визначають положення та перспективи компаній у конкретних галузях і сферах бізнесу, до яких належать. Окремі фактори безпосередньо впливають на процеси конкретної компанії.

Залежно від ступеня впливу в кожній групі необхідно розрізняти основні та другорядні фактори.

Залежно від ступеня взаємозалежності групи факторів поділяються на незалежні та залежні. Незалежні визначаються відповідними подіями та тенденціями, а залежні є результатом опосередкованих причинно-наслідкових зв'язків.

Залежно від тривалості дії ці фактори бувають постійними і тимчасовими. Постійні чинники діяльності впливають на стан підприємства та умови його функціонування протягом усього життєвого циклу або певного періоду. Перехідні фактори періодично або випадково включаються в діапазон дії.

Відповідно до підходів до визначення розрізняємо потенційні та фактичні фактори. Потенціал - визначає сутність явищ і процесів і визначає ймовірність і можливість настання конкретних наслідків. По суті, це результат дослідження стану проблеми в конкретному підприємстві.

Залежність ліквідності та платоспроможності підприємства від грошових і матеріальних потоків зумовлює необхідність поділу груп факторів залежно від джерел їх створення за видами діяльності на певні фактори через операційну, інвестиційну та фінансову діяльність.

Ліквідність і платоспроможність підприємства визначаються співвідношенням оборотних активів і короткострокових зобов'язань підприємства та їх складом. У зв'язку з цим важливою ознакою групування факторів є поділ їх на дві групи: фактори, що визначають розмір і склад оборотних активів і фактори, що визначають розмір і структуру короткострокових зобов'язань.

При управлінні ліквідністю та платоспроможністю важливо також групувати фактори на позитивні та негативні за напрямом їх впливу. Позитивні фактори позитивно впливають і сприяють підвищенню ліквідності та платоспроможності підприємства.

Різноманітність факторів і їх неоднорідність вимагає поділу на прості і складні. Прості фактори представлені однорідними явищами, а складні виникають під впливом багатьох процесів, що відбуваються в господарському житті підприємства.

Сучасна систематизація класифікаційних ознак факторів, що впливають на ліквідність і платоспроможність підприємства, не вичерпує всього їх різноманіття. Включені групи є найбільш важливими для оцінки та

контролю ліквідності та платоспроможності. При групуванні та відокремленні окремих факторів слід мати на увазі, що ліквідність і платоспроможність як комплексна фінансова характеристика підприємства виникають одночасно під впливом цілої сукупності економічних процесів і явищ. Ці фактори діють не ізольовано, а радше системно. При цьому вплив одних факторів змінюється в певні періоди, вплив одних факторів посилює або послаблює вплив інших, ступінь впливу різних факторів істотно змінюється в залежності від етапу життєвого циклу компанії.

1.4. Основні показники та методи оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства

Прийняття неспонтанного рішення передусе конкретне обґрунтування, яке зазвичай базується на конкретних аналітичних процедурах.

Оцінка — це висновок про спостережуване і досліджуване явище за певними критеріями. Його об'єктивність залежить від того, з якою глибиною досліджується внутрішня сутність явища, від співвідношення частини і цілого.

Оцінка – це аналітична процедура, яка переходить від кількісних характеристик до якісних висновків.

Основними елементами процесу оцінювання є: мета, об'єкт, глибина оцінки, критерій, показник або його система, носій інформації, метод. Ці елементи взаємозалежні та визначають один одного.

При оцінці ліквідності та платоспроможності підприємства оцінюються оборотні активи, короткострокові зобов'язання, фінансові та грошові потоки, стан і розвиток яких зумовлені досліджуваними явищами. Частиною фінансового аналізу є оцінка активів ліквідності та платоспроможності компанії.

Суб'єктом оцінки є всі особи чи організації, які мають відповідні повноваження або пов'язані з оцінюваним явищем. Ліквідність і

платоспроможність підприємства є зовнішнім вираженням фінансового стану підприємства та його стабільності. У цьому сенсі його оцінка необхідна не тільки внутрішнім користувачам: власникам, раді директорів, колективу всієї компанії, а й зовнішнім користувачам: постачальникам, інвесторам, кредиторам, державним підрядникам тощо, які залежно від вашої участі в компанії також може підлягати оцінці.

Різні теми оцінювання мають різні цілі та завдання. Якщо підприємство оцінює свою ліквідність і платоспроможність таким чином, щоб виправдати широкий спектр завдань, пов'язаних з управлінням оборотними активами, короткостроковими зобов'язаннями, грошовими і фінансовими потоками, прогнозуванням фінансової діяльності, а також антикризовим управлінням, то кредитори і банки в основному зацікавлені в платоспроможності компанії. Компанії, її здатність гарантувати отримані позики та дотримуватись термінів погашення.

Критерій — основна характеристика, за якою визначається достовірність наших знань про щось. Він повинен відображати основну сутність досліджуваного явища та принциповий підхід до його вимірювання [9; 10]. Критерій дає змогу через систему показників зв'язати мету досліджуваного явища чи процесу з методами її досягнення. Він характеризує ступінь досягнення поставлених цілей і завдань.

Слід зазначити, що ліквідність підприємства є важливим критерієм при прийнятті різних рішень проблем фінансового менеджменту, оскільки вона не тільки визначає платоспроможність підприємства, а й суттєво впливає на його фінансову стійкість, платоспроможність, ділову активність та інші параметри діяльності підприємства.

Прийняття рішень на основі оцінки адекватності або недостатності вже розробленого чи запланованого рівня ліквідності та платоспроможності має базуватися на конкретних критеріях, що впливають із механізму його створення. Ці критерії повинні включати рівень ризику, прибутковість і фінансову стабільність.

Ліквідність підприємства як складне економічне явище пов'язане з рядом ризиків і певною мірою є мірою ризику втрати платоспроможності підприємства обмеження постачання товарів і матеріалів, ризик зниження продажів і прибутковості і таким чином, ризик неплатоспроможності та банкрутства. Надлишкова ліквідність зростає: ризик значних втрат, пов'язаних із утриманням надлишкових запасів; ризик неповернення боргу; ризик інфляційних втрат фінансових активів; ризик втрати рентабельності внаслідок зменшення обсягів реалізації та невикористання частини оборотних активів тощо.

Критерії оптимізації ризику, прибутковості та ліквідності проходять через весь процес управління фінансами компанії. Якщо компанія хоче інвестувати ресурси в активи з високою нормою прибутку, вона зазвичай страждає від нестачі ліквідності та ризикує банкрутством. З іншого боку, якщо значна частина коштів вкладається в активи, що характеризуються високою ліквідністю, шанси на отримання прибутку зменшуються через зменшення частки активів з високою рентабельністю і, як наслідок, фінансового стану компанії стає гірше. Крім того, оптимізація структури капіталу дає компанії вибір: підвищити прибутковість або забезпечити високу ліквідність. Як правило, більш дешеві джерела капіталу представляють більший ризик для компанії через погіршення інших параметрів кредитних угод, а зниження ризику призводить до втрати частини доходів через збільшення витрат [42]. Крім того, часто практично неможливо поєднати динамічний розвиток компанії з наявністю достатньої ліквідності та високою платоспроможністю. Низькі значення показника поточної ліквідності можуть свідчити не про погане фінансове становище і банкрутство, а скоріше про динамічний розвиток підприємства, стрімке зростання продажів і швидкий розвиток ринку [54, с. 329].

Недостатня або надмірна ліквідність може призвести до втрати стабільності. Якщо під стійкістю підприємства розуміти його здатність досягати та підтримувати рівновагу, а під фінансовою рівновагою розуміти

збалансованість грошових потоків у певний період за всіма видами діяльності підприємства [42], то порівняння входів і випадки відтоку вихідних грошових потоків (висока стійкість) Високий розмір чистих активів компаній може досягати нуля. Це означає, що висока стабільність може поєднуватися з низькою ліквідністю.

Критерій або група критеріїв знаходить своє кількісне вираження в конкретних показниках, за допомогою яких ми можемо об'єктивно уявити собі досліджуване явище. Індикатори функціонують як інструменти, які дозволяють відобразити обрану систему вимірювання. Індикатори містять конкретну інформацію та відображають вимірювані процеси. Вибір та обґрунтування системи показників є важливим методологічним моментом аналітичних процедур. Результати оцінки залежать від того, наскільки повно і точно показники відображають сутність досліджуваних явищ.

У фінансово-управлінському аналізі використовується велика кількість різноманітних показників, які систематизовані за різними ознаками [10; 36; 61]. Вони бувають: кількісні та якісні; загальні та специфічні; узагальнюючі, індивідуально-допоміжні; абсолютні і відносні; сильний і ефективний; Регулювання, планування, облік, звітність, аналіз (оцінка) тощо.

При проектуванні системи оціночних показників необхідно враховувати такі принципи [25, с. 119]:

адекватність системи показників для відображення поточних процесів, пов'язаних з ліквідністю та платоспроможністю підприємства;

наявність інформаційного забезпечення розрахунку показників;

можливість чітко визначити алгоритм розрахунку, що гарантує чітке розуміння та інтерпретацію отриманого результату різними експертами;

оптимізація кількості показників щодо визначених цілей, комплексність і системність дослідження та виключення однозначних повторів показників.

Від інформаційного забезпечення багато в чому залежить ефективність процесу оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства.

Інформаційне забезпечення – це процес безперервного і цілеспрямованого відбору відповідних інформаційних показників, необхідних для аналізу, планування, прогнозування та підготовки ефективних управлінських рішень щодо конкретних аспектів діяльності підприємства [5].

Найбільш складною і незрозумілою проблемою оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства є обґрунтованість використаних методів і методичних підходів. Метод — спосіб дослідження досліджуваного явища. Методологія – це сукупність методів і принципів, які дозволяють швидше виконати будь-яку роботу [36].

Метод оцінювання визначається повним списком етапів оцінювання, наведених вище. Це означає, що вибір залежить від предмета, теми, мети, критеріїв та інформаційної бази. Система показників обирається залежно від методичного підходу та глибини процесу оцінювання (експрес-або базова перевірка).

Результат оцінки виражається в конкретних висновках про ліквідність і платоспроможність підприємства, а також про перспективи його подальшого розвитку. Якщо оцінка проводиться зовнішніми постачальниками, на цій основі будуть прийматися рішення про характер майбутніх відносин з компанією. За результатами оцінки підприємство самостійно розробляє конкретні заходи, які забезпечують позитивну зміну існуючих тенденцій і, залежно від конкретних цілей розвитку підприємства, сприяють оптимізації рівня ліквідності та платоспроможності.

В економічній літературі можна зустріти декілька методичних підходів до оцінки ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання. Їх можна класифікувати відповідно до наступних вказівок:

залежно від глибини оцінювання: експрес-аналіз і базовий (поглиблений) аналіз;

сформувані попередню інформацію: на основі встановлених форм фінансової звітності; на основі фінансового планування; а також на основі

комплексного використання цих ресурсів і форм управління та управлінського обліку;

через оцінку активів і пасивів: на основі загальної оцінки активів підприємства або на основі індивідуальної оцінки окремих його складових; на основі оцінок розрахункових, роздрібних або ринкових цін;

з урахуванням фактора часу: статичні та динамічні;

відповідно до структури активів і пасивів підприємства: на основі загальноприйнятих стандартів бухгалтерського обліку; на основі системи національних рахунків;

за уподобаннями за певними показниками: на основі абсолютних показників; на основі розрахунку фінансових показників; на основі розрахунку інтегральних показників.

Тому зупинимося на основних характеристиках розглянутих методичних підходів.

«Деталізація процедурного аспекту методології аналізу фінансово-господарської діяльності залежить від поставленої мети, а також від різноманітних інформаційних, часових, методичних, людських і технічних факторів» [19, с. 182].

Експрес-аналіз ліквідності та платоспроможності – це оперативна, наочна та відносно проста оцінка, яку можуть проводити внутрішні та зовнішні користувачі її результатів на основі офіційних фінансових звітів. У рамках експрес-оцінки досліджуються суттєві елементи балансу підприємства, зміни розміру та структури оборотних активів і короткострокових зобов'язань. Найважливішими показниками оцінки є: розмір власних оборотних коштів; його участь у постачанні оборотних засобів і запасів сировини і матеріалів; показники ліквідності, їх динаміка та відхилення від базових (середньогалузевих); наявність і динаміка грошових ресурсів у національній та іноземній валюті, їх частка в оборотних активах. Крім того, наявність товарних запасів без попиту, наявність дебіторської та

заборгованості після встановленого терміну та збитків свідчать про неплатоспроможність підприємства.

Базовий або поглиблений аналіз – це детальне та поглиблене вивчення не лише значної кількості різноманітних показників ліквідності та платоспроможності підприємства, а й усіх процесів та явищ, які сприяють його розвитку на момент оцінки та в процесі оцінювання. Звичайно, рівень деталізації та вибір напрямку залежить від цілей дослідження, наявності інформаційної бази, автоматизації розрахунків тощо. Основними результатами поглибленого аналізу є керівники підприємств, їх власники, органи державної влади, відповідальні за оцінку неплатоспроможності компаній тощо. Інформаційною базою цього підходу є офіційна фінансова звітність, дані фінансового планування, управлінського обліку та інша інформація.

Методичні підходи до оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства значною мірою залежать від джерела використаної інформації. Поточна ситуація з ліквідністю та фактична платоспроможність характеризуються різними формами фінансової інформації та можуть бути оцінені з точки зору їх майбутніх і перспективних характеристик на основі фінансового планування.

1.5. Інформаційна база аналізу ліквідності та платоспроможності

Основною інформативною базою для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства, як найважливіших його фінансових характеристик, є бухгалтерська і фінансова звітність, дані управлінського обліку, результати фінансового планування, а також інформація із зовнішніх джерел.

Найбільш поширеною інформацією, яка доступна всім користувачам, є: ф. № 1 «Баланс»; ф. № 2 «Звіт про фінансові результати»; ф. № 3 «Звіт про рух грошових коштів»; ф. № 4 «Звіт про власний капітал».

Крім того, внутрішні користувачі можуть використовувати основну облікову та оперативну інформацію, яка характеризує фінансові зобов'язання підприємства, його дебіторів, стан матеріальних і нематеріальних активів, джерела доходів, структуру поточних витрат тощо, здійснювати моніторинг стану фінансових і товарних ринків, а також факторів виробництва. Крім того, підприємству потрібна інформація про зміни податкового законодавства, державних нормативних актів щодо діяльності підприємства тощо.

Фінансова інформація, регламентована нормативними документами, є найбільш доступною, прогнозованою та надійною. Метою складання фінансової звітності є надання користувачам повної, правдивої та неспотвореної інформації про фінансові результати, діяльність та фінансовий стан підприємства.

У П(С)БО 1 під фінансовою звітністю розуміють бухгалтерську звітність, яка містить інформацію про фінансовий стан, результати діяльності підприємства і рух грошових засобів підприємства за певний період. У національних стандартах наводиться перелік форм фінансової звітності, характеристика яких з погляду надання інформації для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства, наведена у таблиці 1.3.

Можливості різних форм фінансової звітності для оцінки ліквідності та платоспроможності підприємства

Форма звітності	Основний зміст	Основні інформативні параметри	Основні показники
Баланс	Звіт про фінансовий стан відображає активи, зобов'язання та капітал підприємства на певну дату	Розмір і склад оборотних активів за основними елементами. Розмір і склад поточних зобов'язань за основними елементами.	Власні оборотні кошти, коефіцієнти ліквідності, коефіцієнти забезпеченості оборотних активів, коефіцієнти маневреності та ін.
Звіт про фінансові результати	Звіт відображає доходи, витрати і фінансові результати діяльності підприємства за певний період часу	Чиста виручка від реалізації, собівартість реалізованих товарів, валовий прибуток, фінансові результати від операційної, звичайної діяльності, чистий прибуток, операційні і фінансові витрати.	Чистий дохід, коефіцієнти покриття, показники рентабельності, показники швидкості обороту різних груп активів та ін.
Звіт про рух грошових коштів	Звіт відображає приток і витрачання коштів у звітному періоді за видами діяльності	Чисті грошові потоки від операційної, інвестиційної, фінансової діяльності, надзвичайних подій за період, залишки грошових засобів на початок і кінець періоду	Коефіцієнти ліквідності та платоспроможності грошових потоків, показники структури грошових потоків, коефіцієнти ефективності грошових потоків та ін.
Звіт про власний капітал	Звіт відбиває зміни у складі власного капіталу протягом звітного періоду	Розмір власного капіталу та його елементів на початок і кінець періоду, а також зміни протягом періоду за рахунок переоцінки активів, розподілу чистого прибутку, руху капіталу власників та ін.	Вплив змін власного капіталу на величину власного оборотного капіталу

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Характеристика підприємства

Стратегія компанії – просувати на українському ринку сучасні вискоєфективні і високоякісні генерики світових блокбастерів. Робота на перспективу – випуск оригінальних препаратів.

Види діяльності:

Основний:

21.20 Виробництво фармацевтичних препаратів і матеріалів.

Інші:

21.10 Виробництво основних фармацевтичних продуктів;

46.19 Діяльність посередників у торгівлі товарами широкого асортименту;

46.46 Оптова торгівля фармацевтичними товарами;

46.90 Неспеціалізована оптова торгівля;

47.73 Роздрібна торгівля фармацевтичними товарами в спеціалізованих магазинах.

Володіючи великою виробничою базою компанії вдається виробляти препарати самих різних різновидів.

У портфелі компанії – 470 найменувань лікарських засобів.

114 препаратів входить до Національного переліку лікарських засобів і 15 є оригінальними брендами.

На даний момент 12 виробничих ліній мають сертифікацію GMP.

Складські приміщення відповідають вимогам стандартів GDP (належна дистриб'юторська практика) і GSP (належна практика зберігання). Впроваджено і постійно вдосконалюється фармацевтична система якості відповідно до нормативних вимог і світовими стандартами.

У структурі компанії є незалежний від виробництва відділ контролю якості, який складається з 3-х лабораторій: мікробіологічної лабораторії, лабораторії фізико-хімічних методів аналізу, контрольної-аналітичної лабораторії, які також атестовані відповідно до діючих наказів МОЗ.

Підприємство сертифіковане за міжнародними стандартами ISO 9001: 2015 і ISO 14001 діє до: 2015.

Структура виробництва ТОВ «ФК «Здоров'я» включає:

цех готових лікарських форм;

цех розробки нових препаратів;

фітохімічний цех;

цех МЛФ;

ампульний цех;

цех готових лікарських засобів.

Організаційна структура управління ТОВ «ФК «Здоров'я» представлені на рисунку 2.1.

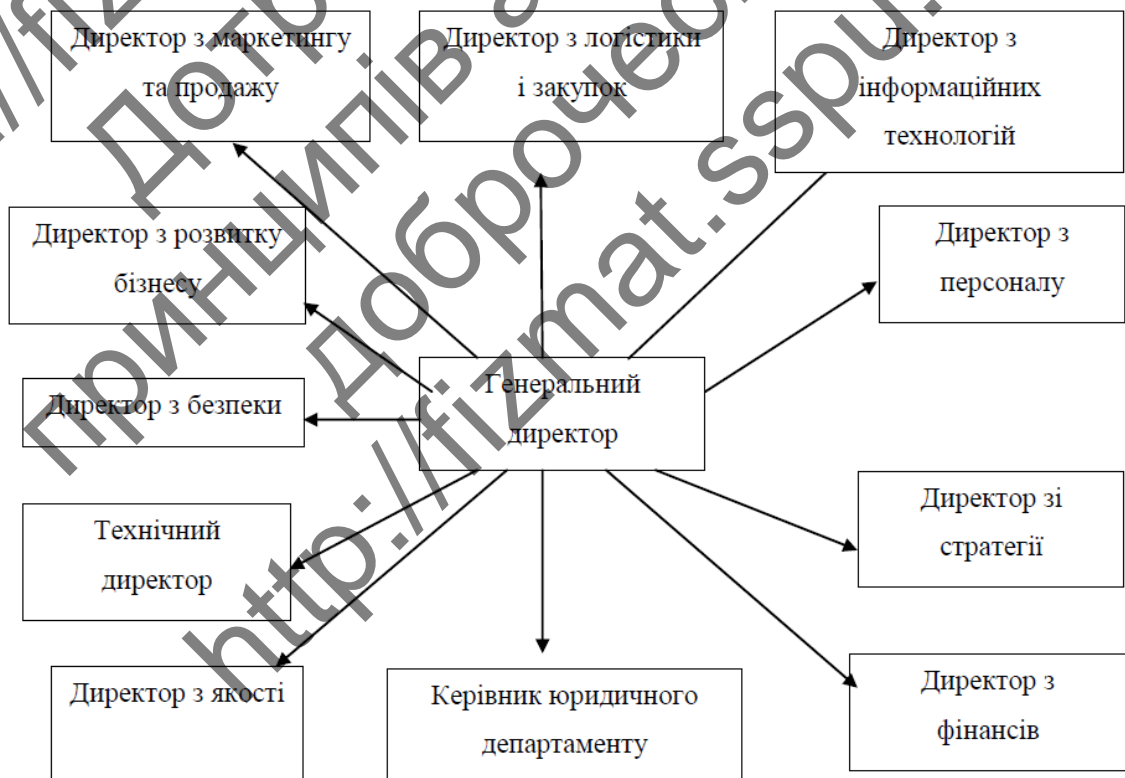

Рис. 2.1. Організаційна структура управління ТОВ «ФК «Здоров'я»

Географія роботи ТОВ «ФК «Здоров'я»:

Центральна / Східна Європа, Центральна Азія.

Молдова, Вірменія, Грузія, Азербайджан, Казахстан, Киргизстан, Латвія, Туркменістан, Узбекистан.

Лікарські засоби експортуються в 21 країну.

У 2021 році були укладені договори з кількома партнерами з В'єтнаму, підписаний контракт про співробітництво щодо поставок лікарських засобів з Камбоджею, проведені переговори з Іраном, Йорданією, Іраком, Єменом, ОАЕ.

Продукція компанії «Здоров'я» представлена і на африканському континенті в країнах Конго, Гана, Буркіна-Фасо. Крім того, триває робота по зміцненню співпраці з потенційними дистриб'юторами з Польщі, Німеччини, Кореї, Монголії, Пакистану, Болгарії.

Основні економічні показники діяльності підприємства представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Основні економічні показники діяльності підприємства

Показники	Рік			Темп росту, %	
	2020	2021	2022	2021 / 2020	2022 / 2021
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	1197590	1541320	1642508	128,70	106,57
2. Середньооблікова чисельність персоналу, осіб.	1358	1420	1458	104,57	102,68
3. Виробіток на 1 працюючого, тис. грн./ос.	881,88	1085,44	1126,55	123,08	103,79
4. Фонд оплати праці працюючих, тис. грн.	110975,76	126607,2	149065,92	114,09	117,74
5. Середньорічна зарплата 1 працюючого, тис. грн.	81,72	89,16	102,24	109,10	114,67

Продовження табл. 2.1

6. Середньорічна вартість основних виробничих засобів, тис. грн.	1319313	1751656	1859647	132,77	106,17
7. Фондовіддача, грн.	0,91	0,88	0,88	96,7	100
8. Фондоозброєність, тис. грн.	971,51	1233,56	1275,48	126,97	103,4
9. Собівартість реалізованої продукції, тис.грн.	961088	1290821	1382668	134,31	107,12
10. Витрати на 1 грн. реалізованої продукції, грн.	0,8025	0,8375	0,8418	104,36	100,51
11. Прибуток від реалізації продукції, тис. грн.	236502	250499	259840	105,92	103,73
12. Рентабельність основних виробничих фондів, %	17,93	14,30	13,97	79,75	97,69
13. Рентабельність продукції (послуг), %	24,61	19,41	18,79	78,87	96,81
14. Чистий прибуток (збиток), тис. грн.	228284	136126	-1291	59,63	-0,95

На підставі даних таблиці 2.1 можна відзначити, що у 2022 році підприємством було отримано дохід у сумі 1642508 тис. грн., що на 101188 тис. грн. (1642508 – 1541320) або на 6,57% ($101188 / 1541320 \cdot 100$) більше ніж в 2021 році. Проте, як в 2021 році у порівнянні з 2020 роком спостерігалось збільшення обсягу отриманого доходу аж на 28,7% ($1541320 / 1197590 \cdot 100$).

За аналізований період спостерігається постійне збільшення середньооблікової чисельності персоналу з 1358 осіб у 2020 році до 1420 осіб у 2021 році та 1458 осіб у 2022 році.

Продуктивність праці працівників при цьому також постійно збільшується. В 2021 році в порівнянні з 2020 роком вона збільшилась на 23,08% ($1085,44 / 881,88 \cdot 100 - 100$), а в 2022 році в порівнянні з 2021 роком – лише на 3,79% ($1126,55 / 1085,44 \cdot 100 - 100$) та склала 1126,55 тис. грн./ос.

Темп приросту середньорічної вартості основних виробничих засобів у 2021 році відносно 2020 року становив 32,77% ($1751656 / 1319313 \cdot 100 -$

100), а у 2022 році відносно 2021 року – лише 6,17% ($1859647 / 1751656 \cdot 100 - 100$),

В 2021 році в порівнянні з 2020 роком спостерігалось скорочення фондівіддачі на 0,03 грн. (0,88 – 0,91) або на 3,3% ($0,03 / 0,91 \cdot 100$), тоді як в 2022 році в порівнянні з 2021 роком фондівіддача основних фондів не змінилась та склала 0,88 грн.

Собівартість реалізованої продукції склала в 2022 році 1382668 тис. грн., тобто її збільшення в порівнянні з 2021 роком склало 91847 тис. грн. ($1382668 - 1290821$) або 7,12% ($91847 / 1290821 \cdot 100$), тоді як у 2021 році в порівнянні з 2020 роком збільшення собівартості реалізованої продукції становило 34,31% ($1290821 / 961088 \cdot 100 - 100$).

Слід відзначити, що зростання собівартості продукції спричинило постійне збільшення витрат на 1 грн. реалізованої продукції. Так темп приросту витрати на 1 грн. реалізованої продукції у 2021 році відносно 2020 року становив 4,36% ($0,8375 / 0,8025 \cdot 100 - 100$), а у 2022 році відносно 2021 року – 0,51% ($0,8418 / 0,8375 \cdot 100 - 100$).

Прибуток від реалізації продукції в 2022 році склав 259840 тис. грн., тобто збільшився в порівнянні з 2021 роком на 9341 тис. грн. ($259840 - 250499$) або на 3,73% ($9341 / 250499 \cdot 100$), тоді як у 2021 році відносно 2020 року його збільшення становило 5,92% ($250499 / 236502 \cdot 100 - 100$). При цьому спостерігається постійне скорочення рентабельності основних засобів та продукції. Так рентабельність продукції з 24,61% у 2020 році скоротилась до 19,41% у 2021 році, та 18,79% – у 2022 році.

У 2020 році чистий прибуток підприємства становив 228284 тис. грн. У 2021 році він скоротився до 136126 тис. грн., а у 2022 році підприємством отримано збиток у сумі 1291 тис. грн.

2.2. Аналіз динаміки та структури майна підприємства та джерел його фінансування

Структура та динаміка фінансового стану підприємства визначається за допомогою порівняльно-аналітичного балансу, який складається шляхом узагальнення окремих статей балансу єдиного складу та доповнення балансу структурними показниками, динамікою та структурною динамікою активів та джерел їх формування[32, від . 64].

Порівняльний аналітичний баланс дозволяє більш загально оцінити фінансовий стан підприємства на основі ряду оціночних характеристик активів, власного капіталу та зобов'язань. Аналітичний баланс містить велику кількість показників, які характеризують статику та динаміку фінансового стану підприємства. Цей звіт містить показники для горизонтального та вертикального аналізу.

Аналітичний баланс підприємства представимо в таблиці 2.2.

На підставі даних таблиць 2.2 можна зробити висновок про те, що за звітний рік вартість майна підприємства збільшилась на 89307 тис. грн. $(2568335 - 2479028)$ або на 3,6% $(89307 / 2479028 \cdot 100)$ і склала на кінець звітного року 2568335 тис. грн.

Така зміна обумовлена збільшенням як оборотних так і необоротних активів. Так оборотні активи збільшились в порівнянні з початком звітного року на 42194 тис. грн. $(607212 - 565018)$ або на 7,47% $(42194 / 565018 \cdot 100)$, а збільшення необоротних активів склало 47113 тис. грн. $(1961123 - 1914010)$ або 2,46% $(47113 / 1914010 \cdot 100)$.

В структурі майна підприємства, як на початок, так і на кінець року більша питома вага доводиться на необоротні активи – 77,21% $(1914010 / 2479028 \cdot 100)$ на початок року, та 76,36% $(1961123 / 2568335 \cdot 100)$ на кінець року. Питома вага оборотних активів склала 23,64% $(607212 / 2568335 \cdot 100)$ на кінець року при 22,79% $(565018 / 2479028 \cdot 100)$ на початок року.

Таблиця

Баланс підприємства в агрегованому вигляді

Статті витрат	Абсолютне значення, тис. грн.		Питома вага, %		Відхилення, (±)	
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	тис. грн.	по пито- мій вазі
АКТИВ						
I Необоротні активи	1914010	1961123	77,21	76,36	47113	-0,85
II Оборотні активи	565018	607212	22,79	23,64	42194	0,85
у тому числі:						
запаси	184705	180395	7,45	7,02	-4310	-0,43
дебіторська заборгованість	264140	325095	10,65	12,66	60955	2,01
грошові кошти та їх еквіваленти	112305	97380	4,53	3,79	-14925	-0,74
інші оборотні активи	3868	4342	0,16	0,17	474	0,01
Баланс	2479028	2568335	100,0	100,0	89307	—
ПАСИВ						
I Власний капітал	1706794	1782139	68,85	69,39	75345	0,54
II Позиковий капітал	772234	786196	31,15	30,61	13962	-0,54
у тому числі:						
кредити та займи	584736	518708	23,59	20,2	-66028	-3,39
поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	88233	100114	3,56	3,9	11881	0,34
кредиторська заборгованість	98663	166692	3,98	6,49	68029	2,51
інші поточні зобов'язання	602	682	0,02	0,03	80	0,01
Баланс	2479028	2568335	100,0	100,0	89307	—

В пасиві підприємства за звітний рік відбулися наступні зміни: збільшення власного капіталу підприємства склало 75345 тис. грн. (1782139 – 1706794) або 4,41% ($75345 / 1706794 \cdot 100$). Збільшення позикового капіталу підприємства становило 13962 тис. грн. (786196 – 772234) або 1,81% ($13962 / 772234 \cdot 100$).

В структурі пасивів підприємства (джерел формування майна) найбільша питома вага приходить на власний капітал, так власний капітал на кінець року склав 69,39% ($1782139 / 2568335 \cdot 100$) сукупного капіталу при 68,85% ($1706794 / 2479028 \cdot 100$) на початок року. Питома вага позикового капіталу за аналізований період скоротилась з 31,15% ($772234 / 2479028 \cdot 100$) до 30,61% ($786196 / 2568335 \cdot 100$).

Абсолютне збільшення власних коштів підприємства свідчить про покращення фінансової стійкості підприємства і можливості підвищення його ділової активності за рахунок використання засобів власного капіталу.

2.3. Аналіз забезпеченості підприємства власними оборотними коштами

Оцінка ліквідності підприємства починається з вивчення абсолютних показників, до яких насамперед відноситься величина власних оборотних коштів («чистий оборотний капітал», «оборотний капітал»). Різні позначення одного і того ж показника містять інтерпретації при перерахунку оборотного капіталу або чистого оборотного капіталу. Його економічна сутність полягає у визначенні розміру оборотного капіталу, який має підприємство після погашення короткострокових зобов'язань, і залежить як від структури власного капіталу, так і від структури джерел фінансування підприємства.

У короткостроковому періоді власні оборотні кошти характеризують свободу дій і фінансову стійкість підприємства. Оцінка ліквідності компаній

з його допомогою корисна при дослідженні динамічних тенденцій і їх порівнянні з показниками аналогічних компаній.

Аналіз величини оборотного капіталу підприємства дозволяє не тільки визначити його розмір, а й вказати на основні причини його зміни та невідповідності нормативу. Розрахунок можна здійснити двома способами:

По-перше, із суми власного капіталу та необоротних зобов'язань відняти залишок необоротних активів за балансом;

По-друге, як різницю між вартістю поточних активів підприємства та поточних зобов'язань.

Розрахунок суми власного оборотного капіталу аналізованого підприємства представлено у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Розрахунок суми власного оборотного капіталу підприємства, тис. грн.

Перший варіант				Другий варіант			
показник	мину- лий рік	звітний рік	відхи- лення (±)	показник	мину- лий рік	звітний рік	відхи- лення (±)
1. Власний капітал	1706794	1782139	75345	1 Оборотні активи	565018	607212	42194
2. Довго- строкові зобов'я- зання	584736	499261	-85475	2 Коротко- строкові зобов'я- зання	187498	286935	99437
3. Необо- ротні активи	1914010	1961123	47113				
4. Власний оборотний капітал	377520	320277	-57243	3 Власний оборотний капітал	377520	320277	-57243

Дані таблиці 2.3 свідчать, що суб'єкт дослідження протягом двох останніх років має достатню кількість власного оборотного капіталу, зокрема, станом на кінець року його величина склала 320277 тис. грн. Відзначимо, що розмір власного оборотного капіталу для фінансування

поточних активів відносно до минулого року скоротився на 57243 тис. грн. (320277 – 377520).

Враховуючи другий варіант розрахунку зазначимо, що скорочення величини власного оборотного капіталу відбулося за рахунок значного зростання величини короткострокових зобов'язань порівняно з минулими роком. Так оборотні активи збільшились на 42194 тис. грн. (607212 – 565018) або 7,47% ($42194 / 565018 \cdot 100$), а поточні зобов'язання за розрахунками збільшились аж на 99437 тис. грн. (286935 – 187498) або на 53,03% ($99437 / 187498 \cdot 100$), що негативно вплинуло на розмір власного оборотного капіталу.

Для продовження вивчення власного оборотного капіталу наступний етап оцінки необхідно зосередити на таких коефіцієнтах як [8]:

коефіцієнт забезпеченості оборотних активів (ОА) власним оборотним капіталом (ВОК):

$$K_{\text{вок}} = \text{ВОК} : \text{ОА}, \quad (2.1)$$

коефіцієнт забезпеченості запасів (ВЗ) власним оборотним капіталом:

$$K_{\text{вокз}} = \text{ВОК} : \text{ВЗ}, \quad (2.2)$$

коефіцієнт маневреності власного капіталу (ВК):

$$K_{\text{мвк}} = \text{ВОК} : \text{ВК}, \quad (2.3)$$

коефіцієнт власної платоспроможності:

$$K_{\text{вп}} = \text{ВОК} : \text{ПЗ}, \quad (2.4)$$

де ПЗ – поточні зобов'язання.

Наведені вище коефіцієнти визначають співвідношення власних оборотних коштів з основними складовими активів і пасивів. Перші два коефіцієнти характеризують ступінь участі капіталу у фінансуванні оборотних активів та їх основної складової фізичних резервів. Коефіцієнт керованості соціального капіталу пов'язаний з оцінкою його структури за напрямом використання. Останній показник - це, так би мовити, коефіцієнт покриття короткострокових зобов'язань власними оборотними коштами.

Таблиця 2.4

Коефіцієнти співвідношення власного оборотного капіталу і найважливіших статей активів і пасивів

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення, (±)
1. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом (Квок)	0,6728	0,5313	-0,1415
2. Коефіцієнт забезпеченості запасів власним оборотним капіталом (Квокз)	2,0439	1,7754	-0,2685
3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу (Кмвк)	0,2212	0,1797	-0,0415
4. Коефіцієнт власної платоспроможності (Квп)	2,0135	1,1162	-0,8973

Як видно з результатів розрахунків, наведених у таблиці 2.4, відбулося зниження всіх показників, що характеризують співвідношення власних оборотних коштів з основними активами і пасивами.

Загалом важливо відзначити, що підприємство дотримується поміркованої політики фінансування оборотних активів і запасів. За власним капіталом частка оборотних коштів становить понад 20%. Це свідчить про

зважений підхід компанії до поєднання ризику втрати платоспроможності із забезпеченням необхідного рівня прибутковості.

Динаміку розрахованих коефіцієнтів представимо на рисунку 2.2.

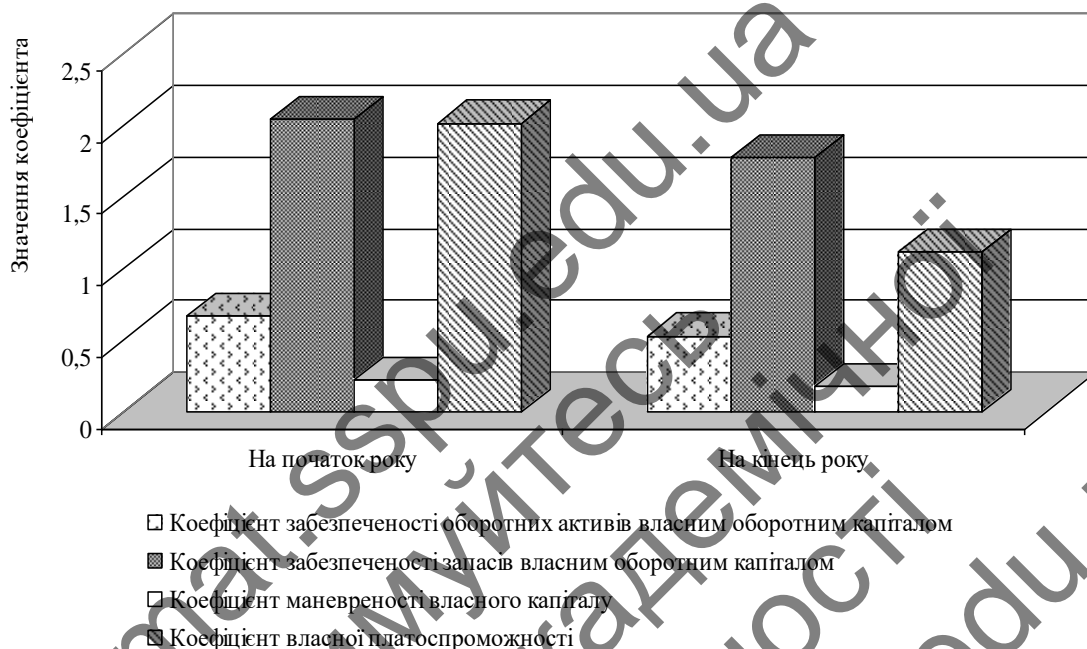

Рис. 2.2. Динаміка коефіцієнтів співвідношення власного оборотного капіталу і найважливіших статей активів і пасивів

На наступному етапі аналізу проведемо оцінку стану рівня ліквідності та платоспроможності підприємства на основі аналізу ліквідності балансу.

2.4. Аналіз ліквідності балансу підприємства

Ліквідність оборотних активів є основним фактором, що визначає рівень інвестиційного ризику в оборотних активах. Ступінь ліквідності оборотних активів і кожної їх групи визначається як співвідношення між відповідною частиною оборотних активів і короткостроковими зобов'язаннями.

При аналізі ліквідності балансу активи, згруповані за ступенем ліквідності та в порядку зменшення ліквідності, порівнюються з пасивами, які згруповані за строками погашення та класифіковані за збільшенням строків погашення. Залежно від рівня ліквідності активи підприємства поділяються на такі групи:

Найбільш ліквідними активами є грошові кошти та їх еквіваленти та короткострокові фінансові інвестиції, які можна ототожнити з ними.

середньоліквідні активи — це дебіторська заборгованість та інші активи (витрати майбутніх періодів у частині, спожитій в операційному циклі або в році з дати складання балансу), перетворення яких у грошову форму вимагає певного часу;

неліквідні активи - це резерви підприємства відповідно до статей розділу II "Оборотні активи" з балансу активів, перетворення яких у готівку вимагає певного часу, пов'язаного з його реалізацією та встановленням постійних ділових відносин з покупцями.

Неліквідні активи - це активи підприємства, які використовуються для господарської діяльності протягом тривалого періоду часу. До цієї групи включаються всі статті балансу розділу I «Основні засоби», активи та витрати майбутніх періодів зі строком корисного використання більше одного року.

Зобов'язання в балансі згруповано за терміновістю погашення зобов'язань таким чином:

Відповідно до розрахунків короткострокові зобов'язання – це заборгованість підприємства ринкового та неринкового характеру відповідно до положень розділу IV «Короткострокові зобов'язання» пасиву балансу та доходи майбутніх періодів, резерви витрат та наступні платежі, які будуть повернуті протягом операційного циклу або 12 місяців для підготовки балансу;

Короткострокові банківські позики та аванси — це поточна заборгованість по відношенню до довгострокових зобов'язань і короткострокових банківських позик;

довгострокові зобов'язання;

Постійні пасиви формують капітал компанії.

Баланс вважають абсолютно ліквідним якщо має місце наступне співвідношення [32, с. 148]:

$$A1 \geq П1; A2 \geq П2; A3 \geq П3; A4 \leq П4, \quad (2.5)$$

де $A1$ – найбільш ліквідні активи (Ф. №1 ряд. 1160 + 1165);

$A2$ – активи, що швидко реалізуються (середньо ліквідні активи) (Ф. \sum (р. від 1120 до 1155) + 1170 + 1190);

$A3$ – активи, що повільно реалізуються (низько ліквідні активи) (Ф. №1 ряд. 1100 + 1110);

$A4$ – важкореалізуемі активи (Ф. №1 ряд. 1095);

$П1$ – найбільш термінові зобов'язання (поточні зобов'язання за розрахунками) (Ф. №1 ряд. 1695 - 1600);

$П2$ – короткострокові пасиви (Ф. №1 ряд. 1600);

$П3$ – довгострокові зобов'язання (Ф. №1 ряд. 1595)

$П4$ – постійні пасиви (Ф. №1 ряд. 1495).

Дані для оцінки ліквідності балансу аналізованого підприємства приведемо у вигляді таблиці 2.5.

Дані таблиці 2.5 свідчать про те, що на аналізованому підприємстві найбільша питома вага доводиться на активи, що важко реалізуються, а найменша – на найбільш ліквідні активи. По пасиву найбільша питома вага доводиться на постійні пасиви.

Таблиця 2.5

Аналіз ліквідності балансу, тис. грн.

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						На початок року	На кінець року
1. Найбільш ліквідні активи (A1)	112305	97380	1 Найбільш термінові зобов'язання (П1)	99265	167374	13040	-69994
2. Активи, що швидко реалізуються (A2)	268008	329437	2 Короткострокові пасиви (П2)	88233	119561	179775	209876
3. Активи, що повільно реалізуються (A3)	184705	180395	3 Довгострокові пасиви (П3)	584736	499261	-400031	-318866
4. Важкореалізуємі активи (A4)	1914010	1961123	4 Постійні пасиви (П4)	1706794	1782139	207216	178984
БАЛАНС	2479028	2568335	БАЛАНС	2479028	2568335	–	–

Наведений баланс підприємства на вказані дати не є ліквідними, а саме: на кінець звітного року підприємство не має достатньої суми наявних грошових коштів для розрахунків з кредиторами ($A1 < П1$). На кінець звітного року найбільш ліквідні активи покривають найбільш термінові зобов'язання лише на 58,18%, тоді як на початок року ліквідні активи покривали найбільш термінові зобов'язання на 113,14%;

ліквідною є друга група активів протягом усього аналізованого періоду ($A2 > П2$);

третя група активів як на початок, так і на кінець звітного року є неліквідною ($A3 < П3$), оскільки в своїй діяльності підприємство користується послугами установ банків і має значні заборгованості за довгостроковими кредитами;

відмічаємо недостатність власного капіталу для формування важко ліквідних активів. Впродовж аналізованого періоду підприємство дефіцит власного оборотного капіталу, але за звітний рік спостерігалось його скорочення.

Отже, загалом зміни в балансі свідчать про погіршення фінансового стану підприємства.

Суб'єкт дослідження на кінець звітного року на 76,36% ($1961123 / 2568335 \cdot 100$) володіє неліквідним майном (для перетворення його на грошові активи потрібен значний час) на 7,03% ($180395 / 2568335 \cdot 100$) низьколіквідним майном і на 12,83% ($329437 / 2568335 \cdot 100$) середньоліквідним майном. Питома вага абсолютно ліквідного майна склала лише 3,79% ($195 / 2568335 \cdot 100$).

Співвідношення активу і пасиву балансу на початок, і кінець року представимо в таблиці 2.6.

Оцінка ліквідності балансу

Умови абсолютно ліквідного балансу	На початок року	На кінець року
$A1 \geq П1;$ $A2 \geq П2;$ $A3 \geq П3;$ $A4 \leq П4.$	$A1 > П1;$ $A2 > П2;$ $A3 < П3;$ $A4 > П4.$	$A1 < П1;$ $A2 > П2;$ $A3 < П3;$ $A4 > П4.$

Виходячи з цього, можна охарактеризувати ліквідність балансу підприємства як на початок, так і на кінець року як недостатню.

Враховуючи ступінь ліквідності активів можна спрогнозувати фінансовий стан підприємства на короткострокову та довгострокову перспективу (таблиця 2.7).

Таблиця 2.7

Оцінка фінансового стану підприємства з урахуванням ступеню ліквідності активів

Тип сталості	На дату складання звітності	У короткостроковій перспективі	У довгостроковій перспективі
Абсолютний	$A1 \geq П1$	$A1 \geq П1 + П2$	$A1 \geq П1 + П2 + П3$
минулий рік	$112305 > 99265$	$112305 < 187498$	$112305 < 772234$
звітний рік	$97380 < 167374$	$97380 < 286935$	$97380 < 786196$
Нормальний	$A1 + A2 \geq П1$	$A1 + A2 \geq П1 + П2$	$A1 + A2 \geq П1 + П2 + П3$
минулий рік	$380313 > 99265$	$380313 > 187498$	$380313 < 772234$
звітний рік	$426817 > 167374$	$426817 > 286935$	$426817 < 786196$
Передкризовий стан	$A1 + A2 + A3 \geq П1$	$A1 + A2 + A3 \geq П1 + П2$	$A1 + A2 + A3 \geq П1 + П2 + П3$
минулий рік	$565018 > 99265$	$565018 > 187498$	$565018 < 772234$
звітний рік	$607212 > 167374$	$607212 > 286935$	$607212 < 786196$
Кризовий	$A1 + A2 + A3 \leq П1$	$A1 + A2 + A3 \leq П1 + П2$	$A1 + A2 + A3 \leq П1 + П2 + П3$
минулий рік	$565018 > 99265$	$565018 > 187498$	$565018 < 772234$
звітний рік	$607212 > 167374$	$607212 > 286935$	$607212 < 786196$

З урахуванням ступеня ліквідності оборотних активів фінансовий стан підприємства на день складання фінансової звітності можна оцінити в короткостроковому періоді як нормальний, а в довгостроковому – як кризовий.

З огляду на аналіз ліквідності балансу, неможливо зробити абсолютно точні твердження щодо ліквідності та платоспроможності аналізованого підприємства. Тому необхідно краще аналізувати ліквідність і платоспроможність підприємства через фінансові показники.

2.5. Оцінка відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства на основі балансу

Оцінку платоспроможності підприємства можна здійснити використовуючи систему показників, представлену в таблиці 2.8.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності) розраховується як відношення грошових коштів та короткострокових фінансових вкладень до поточних пасивів. Критичне значення 0,2 – 0,35. Значення коефіцієнта нижче 0,2 – зовнішня ознака неплатоспроможності. Але зростання показника вище критичної межі також не вважається позитивною тенденцією, оскільки може призводити до падіння дохідності підприємства.

Коефіцієнт проміжної ліквідності (розрахункової платоспроможності) розраховується як відношення грошових коштів, короткострокових фінансових вкладень та дебіторської заборгованості до поточних пасивів. Позитивним вважається стабільність значення цього показника в межах 0,7 – 0,8 або дотримання його середньогалузевого значення.

Коефіцієнт загального покриття (потенційної платоспроможності) розраховується як відношення поточних активів до поточних пасивів підприємства. Критичне значення цього коефіцієнту становить 2.

Система відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства

Показник	Розрахунок	Призначення показника	Нормативне значення
1. Загальний показник платоспроможності	$K_{\text{заг.}} = \frac{A1 + 0,5 \cdot A2 + 0,3 \cdot A3}{\Pi1 + 0,5 \cdot \Pi2 + 0,3 \cdot \Pi3}$	характеризує зміни фінансовій ситуації на підприємстві	1 – 2
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності)	$K_{\text{а.л.}} = \frac{A1}{\Pi1 + \Pi2}$	показує яку частину короткострокової заборгованості підприємство може реально погасити найближчим часом за рахунок грошових коштів	0,2 – 0,35
3. Коефіцієнт термінової (проміжної) ліквідності (розрахункової платоспроможності)	$K_{\text{т.л.}} = \frac{A1 + A2}{\Pi1 + \Pi2}$	відображає прогнозовані платіжні можливості підприємства за умови своєчасного проведення розрахунків з дебіторами	0,7 – 0,8
4. Коефіцієнт покриття (поточної ліквідності) (потенційної платоспроможності)	$K_{\text{п.л.}} = \frac{A1 + A2 + A3}{\Pi1 + \Pi2}$	показує платіжні можливості підприємства, не лише за умови своєчасних розрахунків з дебіторами, але і продажем, у разі потреби, інших елементів матеріальних оборотних коштів	2
5. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	$K_{\text{спів.}} = \frac{\text{Ф.№1} \sum \text{ряд.1120} \div 1155}{\text{Ф.№1} \sum \text{ряд.1605} \div 1650}$	показує ступінь покриття кредиторської заборгованості вимогами на користь підприємства	1

Показник	Розрахунок	Призначення показника	Нормативне значення
6. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	$K_{\text{вок}} = \frac{\text{ряд.1495} - 1095}{\text{ряд.1195}}$	характеризує наявність власних оборотних коштів в підприємства, необхідних для його фінансової стійкості	$\geq 0,1$
7. Коефіцієнт відновлення платоспроможності	$K_{\text{в.пл.}} = \frac{K_{\text{п.л.}}^{\text{кін.року}} + \frac{6}{12} (K_{\text{п.л.}}^{\text{кін.року}} - K_{\text{п.л.}}^{\text{поч.року}})}{K_{\text{п.л.}}^{\text{норма}} (= 2)}$	характеризує можливість підприємства відновити свою платоспроможність через 6 місяців. Він розраховується в разі, якщо хоч би один з коефіцієнтів покриття або забезпеченості власними оборотними коштами приймає значення менше критичного	≥ 1

Значення у межах 1 – 1,5 свідчить про спроможність підприємства повністю розраховуватися по своїх боргах за рахунок оборотних активів. Зростання показника вище 2 свідчить про неефективне управління грошовими коштами, що може негативно позначитись на доходності підприємства.

Коефіцієнт відновлювання (втрати) платоспроможності характеризує найближчу перспективу зміни рівня платоспроможності підприємства (відновлення чи втрату). Якщо показник дорівнює або більше одиниці – це є свідченням наявності резервів поліпшення рівня платоспроможності, при значення коефіцієнта менше 1 – рівень платоспроможності підприємства в найближчий час буде недостатнім.

Результати розрахунку даних коефіцієнтів представимо в таблиці 2.9.

Таблиця 2.9

Коефіцієнти, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства

Показник	Норма	На початок року	На кінець року	Відхилення, (±)
1. Загальний показник платоспроможності ($K_{\text{заг}}$)	1 – 2	0,9464	0,8389	-0,1075
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності) ($K_{\text{а.л.}}$)	0,2 – 0,35	0,5990	0,3394	-0,2596
3. Коефіцієнт термінової ліквідності (розрахункової платоспроможності) ($K_{\text{т.л.}}$)	0,7 – 0,8	2,0284	1,4875	-0,5409
4. Коефіцієнт покриття (поточній ліквідності) (потенційної платоспроможності) ($K_{\text{пл.}}$)	2	3,0135	2,1162	-0,8973
5. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості ($K_{\text{спів.}}$)	1	2,6772	1,9503	-0,7269
6. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами ($K_{\text{вок}}$)	$\geq 0,1$	0,6728	0,5313	-0,1415

На підставі даних таблиці 2.9 можна зробити висновки про зміну та стан кожного коефіцієнта.

Загальний коефіцієнт платоспроможності скоротився в порівнянні з початком звітного року на 0,1075 (0,8389 – 0,9464) та склав на кінець звітного року 0,8389. Тобто в середньому (за умови реалізації абсолютно ліквідних засобів, 50% швидкоореалізуємих активів і 30% активів, що повільно реалізуються), підприємство не зможе покрити ще 16,11% зобов'язань в порядку їх терміновості. В порівнянні з початком роком загальна ліквідність засобів підприємства погіршилась, оскільки торік підприємство не могло погасити в порядку терміновості 5,36% зобов'язань.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності на кінець року склав 0,3394, при його значенні на початок року 0,599. Це означає, що 33,94% (з необхідних 20%) короткострокових зобов'язань підприємства, може бути негайно погашено за рахунок грошових коштів і короткострокових фінансових вкладень. Цей показник вище нормативного, що позитивно впливає на імідж даного підприємства з боку постачальників і свідчить про платоспроможність підприємства. Хоча необхідно відзначити скорочення даного показника за звітний період на 0,2596, що є негативним моментом.

Значення коефіцієнта термінової ліквідності (розрахункової платоспроможності) з 2,0284 на початок року скоротилося до 1,4875 на кінець року. Тобто за рахунок дебіторської заборгованості, в разі її виплати, підприємство зможе погасити 100% кредиторській заборгованості і в нього залишиться 48,75% активів для продовження діяльності. Але в цілому значення даного коефіцієнта можна назвати прогнозним, оскільки підприємство не може точно знати, коли і в якій кількості дебітори погасять свої зобов'язання.

Коефіцієнт поточної ліквідності (загальний коефіцієнт покриття боргів) показує ступінь покриття оборотними активами оборотних пасивів. Перевищення оборотних активів над короткостроковими фінансовими зобов'язаннями забезпечує резервний запас для компенсації збитків, які може

понести підприємство при розміщенні й ліквідації всіх оборотних активів, крім готівки. Чим більша величина цього запасу, тим більша впевненість кредиторів, що борги буде погашено.

На аналізованому підприємстві величина коефіцієнта поточної ліквідності на початок року становила 3,0135, на кінець – 2,1162, тобто намітилася тенденція до зниження його рівня, але його рівень залишається вищим за нормативний. Сенс цього показника полягає в тому, що якщо підприємство направить всі свої оборотні активи на погашення боргів, то воно ліквідує короткострокову кредиторську заборгованість на 100%, і у нього залишиться після даного погашення заборгованості 111,62% оборотних активів для продовження діяльності.

Динаміку показників ліквідності та платоспроможності представимо графічно (див. рис. 2.4).

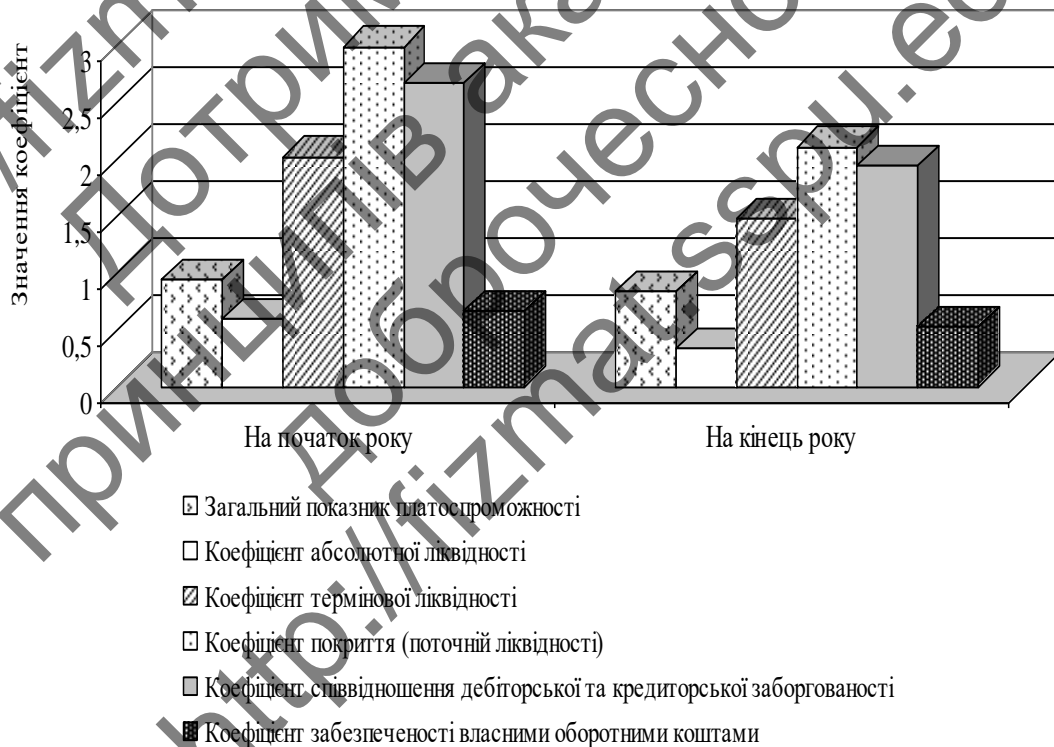

Рис. 2.4. Динаміка показників ліквідності та платоспроможності підприємства

Взаємозв'язок системи коефіцієнтів ліквідності з ризиками підприємства наведено в таблиці 2.10 [8, с. 73].

Таблиця 2.10

Взаємозв'язок коефіцієнтів ліквідності з ризиками підприємства

Розмірність коефіцієнтів	Опис ситуації	Види ризику
$K_{п.л.} < 1$	Агресивна політика фінансування оборотних активів, $ВОК < 0$	Високий ризик втрати платоспроможності
$1 < K_{п.л.} < 1,5-2,0$	Помірна політика фінансування оборотних активів, $ВОК > 0$	Невисокі ризики втрати платоспроможності й рівня прибутковості
$K_{п.л.} > 2,0$	Консервативна політика фінансування, $ВОК \gg 0$	Високий ризик недоодержання прибутку
Темпи зростання $K_{п.л.} >$ темпів зростання $K_{т.л.}$ і $K_{а.л.}$ при $K_{п.л.} > 2$, $K_{т.л.} < 0,5$	Необґрунтовано зростає частка товарних запасів	Зростають ризики нерезалізації товарних запасів, втрат від інфляції
Високі темпи зростання $K_{п.л.}$ (відносно $K_{т.л.}$ та $K_{а.л.}$)	Необґрунтовано зростає дебіторська заборгованість	Зростають ризики неплатежів
Високі темпи зростання $K_{а.л.}$ (відносно $K_{п.л.}$ та $K_{т.л.}$)	Необґрунтовано зростають кошти	Зростають ризики втрат від інфляції, недоодержання прибутку

Тобто для ТОВ «ФК «Здоров'я» характерна консервативна політика фінансування, що має високий ризик недоодержання прибутку.

Зміна рівня показника поточної ліквідності може відбуватися внаслідок збільшення або зменшення рівня окремих складових оборотних активів і короткострокових зобов'язань. Щоб уникнути викривляючого впливу інфляції в умовах інфляції, при визначенні впливу факторів на зміну показника поточної ліквідності необхідно враховувати не збільшення абсолютних оборотних активів і зобов'язань, а зміну їх частка в загальній валюті балансу (див. рис. 2.5).

Рис. 2.5. Структурно-логічна модель факторного аналізу коефіцієнта поточної ліквідності

З рисунку 2.5 видно, що факторами першого порядку, що впливають на коефіцієнт поточної ліквідності (коефіцієнт покриття) є частка оборотних активів у валюті балансу ($Ч_{OA}$) та частка короткострокових фінансових зобов'язань у валюті балансу ($Ч_{KF3}$).

Визначимо частку оборотних активів у валюті балансу:

на початок року:

$$Ч_{OA0} = (112305 + 268008 + 184705) / 2479028 = 0,22791;$$

на кінець року:

$$Ч_{OA1} = (97380 + 329437 + 180395) / 2568335 = 0,23642.$$

Визначимо частку короткострокових фінансових зобов'язань у валюті балансу:

на початок року:

$$\mathcal{C}_{\text{КФЗ}_0} = (99265 + 88233) / 2479028 = 0,07563$$

на кінець року:

$$\mathcal{C}_{\text{КФЗ}_1} = (167374 + 119561) / 2568335 = 0,11172$$

У першу чергу необхідно визначити, як змінився коефіцієнт ліквідності за рахунок факторів першого порядку:

$$K_{\text{ПЛ}_0} = \frac{\mathcal{C}_{\text{ОА}_0}}{\mathcal{C}_{\text{КФЗ}_0}} = \frac{0,22791}{0,07563} = 3,0135$$

$$K_{\text{ПЛ}_{\text{умовал}}} = \frac{\mathcal{C}_{\text{ОА}_1}}{\mathcal{C}_{\text{КФЗ}_0}} = \frac{0,23642}{0,07563} = 3,1260$$

$$K_{\text{ПЛ}_1} = \frac{\mathcal{C}_{\text{ОА}_1}}{\mathcal{C}_{\text{КФЗ}_1}} = \frac{0,23642}{0,11172} = 2,1162$$

Зміна рівня коефіцієнта поточної ліквідності загальна:

$$\Delta K_{\text{ПЛ}} = 2,1162 - 3,0135 = -0,8973$$

у тому числі за рахунок зміни питомої ваги:

оборотних активів:

$$\Delta K_{\Delta \mathcal{C}_{\text{ОА}}} = 3,1260 - 3,0135 = 0,1125$$

поточних зобов'язань:

$$\Delta K_{\Delta K_{\text{ФЗ}}_{\text{ОА}}} = 2,1162 - 3,1260 = -1,0098$$

Тобто за рахунок збільшення частки оборотних активів у валюті балансу коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 0,1125, а за рахунок збільшення частки короткострокових фінансових зобов'язань у валюті балансу – скоротився на 1,0098. Загальне скорочення даного коефіцієнта склало 0,8973 (0,1125 – 1,0098), що відповідає його зниженню в порівнянні з минулим роком.

Крім того, ці прирости можна розкласти на коефіцієнти другого порядку за допомогою методу пропорційного ділення. Для цього участь кожного оборотного активу в загальній зміні його обсягу необхідно помножити на зумовлене цим фактором збільшення індексу ліквідності. Так само розраховується вплив факторів другого порядку на зміну значення показника ліквідності за короткостроковими зобов'язаннями.

Результати розрахунків подано в таблиці 2.11.

Таблиця 2.11

Розрахунок впливу факторів другого порядку на зміну величини коефіцієнта поточної ліквідності

Фактор	Абсолютний приріст, тис. грн.	Частка фактора в загальній сумі приросту, %	Розрахунок впливу	Рівень впливу
1. Зміна суми оборотних активів	41720	100	3,1260 – 3,0135	0,1125
У тому числі				
запасів	-4310	-10,33	+ 0,1125 · -10,33 / 100	-0,0116
дебіторської заборгованості	60955	146,1	+ 0,1125 · 146,1 / 100	0,1643

Фактор	Абсолютний приріст, тис. грн.	Частка фактора в загальній сумі приросту, %	Розрахунок впливу	Рівень впливу
грошових коштів та поточних фінансових активів	-14925	-35,77	$+ 0,1125 \cdot -35,77 / 100$	-0,0402
інших оборотних активів	–	–	–	–
2. Зміна суми поточних зобов'язань	13962	100	2,1162 – 3,1260	-1,0098
У тому числі				
кредитів та позик	-66028	-472,91	$-1,0098 \cdot -472,91 / 100$	4,7754
кредиторської заборгованості	79910	572,34	$-1,0098 \cdot 572,34 / 100$	-5,7795
інших поточних зобов'язань	80	0,57	$+1,0098 \cdot 0,57 / 100$	-0,0057

Розрахунки представлені в таблиці 2.11 свідчать про те, що негативний вплив на коефіцієнт поточної ліквідності надають наступні чинники: скорочення запасів призвело до скорочення коефіцієнта поточної ліквідності на 0,0116, скорочення грошових коштів та поточних фінансових активів призвело до його скорочення на 0,0402, за рахунок збільшення кредиторської заборгованості коефіцієнт поточної ліквідності скоротився на 5,7795, а за рахунок збільшення поточних зобов'язань – скоротився на 0,0057.

Позитивно вплинули на коефіцієнт поточної ліквідності лише два чинники. Так за рахунок зростання дебіторської заборгованості коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 0,1643, а за рахунок скорочення кредитів та позик – збільшився на 4,7754.

2.6. Оцінка ліквідності та платоспроможності підприємства на основні звіту про фінансові результати

Спільне використання інформації форми №1 «Балансу» і форми №2 «Звіту про фінансові результати діяльності» дозволяє об'єднати оцінку ліквідності та платоспроможності з ефективністю та прибутковістю використання активів і пасивів. «Звіт про фінансові результати» відображає процес формування і динаміку його доходів і витрат за певний період часу.

Фінансове становище, ліквідність і платоспроможність компанії безпосередньо залежать від того, наскільки швидко кошти, вкладені в активи, перетворюються в реальні кошти. Метою аналізу продажів є отримання динамічної картини фінансового стану підприємства. Якщо традиційні показники ліквідності дозволяють статично оцінити співвідношення оборотних активів і короткострокових зобов'язань, то аналіз їх оборотності дозволяє виявити причини, що призвели до тих чи інших змін показників, а також їх тенденції.

В цілому оборотність ресурсів, вкладених в нерухомість, можна оцінити за такими основними показниками:

індекс оборотності (розмір оборотності капіталу та активів підприємства або його складових за аналізований період);

Період реалізації - середній термін повернення ресурсів, вкладених підприємством у виробничо-господарську діяльність.

Коефіцієнти оборотності характеризують якість і ліквідність поточних активів (запасів і дебіторської заборгованості), оскільки вони виражають, наскільки швидко вони можуть бути перетворені в готівку. Важливим показником для оцінки платоспроможності компаній також є швидкість реалізації певного товару, на придбання якого береться кредит. Для співробітників банку швидкість продажів є додатковим захистом від бізнес-ризиків.

Середній період обороту товарних запасів (в днях) (Отз) розраховується як відношення середнього розміру товарних запасів до виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без урахування ПДВ та акцизного збору:

$$Отз = \frac{Сртз}{ВР}, \quad (2.6)$$

де Сртз – середній розмір товарних запасів;

ВР – чистий дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг).

Показує період, протягом якого товари перетворюються в грошові кошти. Позитивним є зменшення значення показника, якщо це не є перешкодою нормальному ходу реалізації товарів (не обумовлює товарний дефіцит) [32].

Середній період обороту дебіторської заборгованості (в днях) (Одз) розраховується як відношення середнього розміру дебіторської заборгованості до виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) без урахування ПДВ та акцизного збору.

$$Одз = \frac{Срдз}{ВР}, \quad (2.7)$$

де Срдз – середній розмір дебіторської заборгованості.

Показує середній період інкасації дебіторської заборгованості, тобто період її погашення. Позитивним фактом слід вважати скорочення періоду обороту дебіторської заборгованості. Зростання цього показника може бути

визнано доцільним тільки в умовах росту товарообороту та підвищення якості дебіторської заборгованості [32].

Період погашення кредиторської заборгованості (в днях) (Окз) розраховується як відношення середнього розміру кредиторської заборгованості до одноденного товарообороту за собівартістю:

$$Окз = \frac{Сркз}{ВР}, \quad (2.8)$$

де Сркз – середній розмір кредиторської заборгованості.

Показує середній період, протягом якого підприємство сплачує короткострокові зобов'язання. Підприємство повинне дотримуватись такого періоду погашення кредиторської заборгованості, щоб максимально скористатись наданою позикою і вчасно її сплатити [32].

Період операційного циклу (ОЦ) дорівнює сумі періодів обороту товарних запасів і дебіторської заборгованості:

$$ОЦ = Отз + Одз, \quad (2.9)$$

Операційний цикл підприємства — це період повного обороту оборотних активів, протягом якого змінюються його окремі форми, тобто воно отримує гроші від дебіторів за продану продукцію. Зниження індексу свідчить про високі результати діяльності компанії та ефективну політику управління дебіторською заборгованістю.

Період фінансового циклу (ФЦ) можна розрахувати як різницю між періодом операційного циклу і періодом погашення кредиторської заборгованості:

$$ФЦ = ОЦ - Окз, \quad (2.10)$$

Дозволяє оцінити період обороту грошових коштів. Зменшення показника є позитивною тенденцією й свідчить про підвищення ефективності управління грошовими коштами, але значення показника нижче нуля свідчить про дефіцит грошових коштів (підприємство живе «в борг»).

Проаналізуємо показники оборотності елементів оборотних активів та зобов'язань підприємства (таблиця 2.12).

Таблиця 2.12

Показники оборотності оборотних активів та зобов'язань підприємства

Показник	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, (±)
1. Чистий дохід (виручка) від реалізації товарів (робіт, послуг), тис. грн.	1541320,0	1642508,0	101188,0
2. Середній розмір капіталу, тис. грн.	2334382,5	2523681,5	189299,0
3. Середній розмір оборотних активів, тис. грн.	543314,0	582020,0	38696
4. Середній розмір грошових коштів, тис. грн.	132034,5	104842,5	-27192,0
5. Середній розмір дебіторської заборгованості, тис. грн.	245213,5	294617,5	49404,0
6. Середній розмір запасів, тис. грн.	164192,5	182550,0	18357,5
7. Середній розмір кредиторської заборгованості, тис. грн.	157724,5	226851,0	69126,5
8. Коефіцієнт оборотності капіталу (трансформації)	0,6603	0,6508	-0,0095
9. Оборотність грошових коштів:			
днів	30,85	22,97	-7,88
оборотів	11,67	15,67	4,00
10. Оборотність дебіторської заборгованості:			
днів	57,23	64,52	7,29
оборотів	6,29	5,58	-0,71
11. Оборотність запасів:			
днів	38,34	40,00	1,66
оборотів	9,39	9,00	-0,39

Показник	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, (±)
12. Тривалість операційного циклу, дні	95,57	104,52	8,95
13. Оборотність кредиторської заборгованості:			
днів	36,85	49,72	12,87
оборотів	9,77	7,24	-2,53
14. Тривалість фінансового циклу, дні	58,72	54,80	-3,92

Дані таблиці 2.12 свідчать про те, що у звітному році у порівнянні з минулим роком відбулося уповільнення оборотності капіталу підприємства на 0,0095 обороти (0,6508 – 0,6603). Такі зміни свідчать про неефективність вкладення фінансових ресурсів у формування активів, що може бути визвано неефективністю системи управління активами.

Ліквідність поточних активів значною мірою визначається їх структурою. У зв'язку з цим певний інтерес у процесі оцінки ліквідності є використання індексу ліквідності (Іл), що був уперше запропонований А. Н. Finney [8, с. 79] та інтерпретований нами у такий спосіб:

$$Іл = (Отз \cdot Чтз + Одз \cdot Чдз + Огк \cdot Чгк), \quad (2.11)$$

де Отк – оборотність грошових коштів в днях обороту;

Чтз, Чдз, Чгк – частка товарних запасів, дебіторської заборгованості і грошових коштів у загальній сумі оборотних активів, частки одиниці.

Індекс ліквідності в системі оцінки може використовуватися тільки у взаємозв'язку з іншими показниками: коефіцієнтами ліквідності, показниками оборотності елементів оборотних активів. Індекс, що виражається в днях, добре використовувати при вивченні динамічних процесів. При цьому його збільшення свідчить про зниження ліквідності і навпаки.

Розрахуємо індекс ліквідності для минулого та звітного років.

$$Л_{\text{минулий рік}} = (38,34 * 164192,5 / 543314,0 + 57,23 * 245213,5 / 543314,0 + 30,85 * 132034,5 / 543314,0) = 44,91 \text{ днів.}$$

$$Л_{\text{звітний рік}} = (40,00 * 182550,0 / 582020,0 + 64,52 * 294617,5 / 582020,0 + 22,97 * 104842,5 / 582020,0) = 49,34 \text{ днів.}$$

Показник ліквідності відображає зміну рівня ліквідності оборотних активів під впливом двох факторів: швидкості обороту та структури оборотних активів. Як видно з розрахунків, зі зростанням цього показника знижується ліквідність аналізованого підприємства.

Рівень ліквідності та платоспроможності підприємства визначається не тільки ліквідністю його активів, а й складом і динамікою зміни короткострокових зобов'язань. Слід зазначити, що поточна заборгованість не погашається в процесі господарської діяльності, а рефінансується. При стабільності обсягів виробництва і реалізації продукції величина короткострокових зобов'язань також залишиться стабільною, а в разі збільшення обсягу реалізації її необхідно буде збільшити. Іншими словами: тенденції розвитку товарообігу визначають майбутній рівень короткострокових зобов'язань.

Значне збільшення боргу є вимушеним кроком підприємства для отримання зовнішніх джерел фінансування своїх оборотних активів. Причина – надмірне переведення власного капіталу в поточний борг.

Як свідчать дані таблиці 2.12 оборотність кредиторської заборгованості уповільнилась на 2,53 обороти (7,24 – 9,77) або на 12,87 днів (49,72 – 36,85).

Не зважаючи на уповільнення оборотності кредиторської заборгованості, ефективність її «утримання» підприємством з позицій дотримання платіжної дисципліни та забезпечення стійкого фінансового становища визначається порівнянням термінів повного погашення

кредиторської та повної інкасації дебіторської заборгованості. Розрахунки свідчать, що інкасація боргів контрагентів перед підприємством відбувається у 1,3 рази ($64,52 / 49,72$) повільніше погашення поточної заборгованості підприємства перед кредиторами. Якщо середній термін погашення кредиторської заборгованості підприємства у звітному році становив 49,72 днів, то термін інкасації заборгованості дебіторів – 64,52 днів.

Зростання суми дебіторської заборгованості підприємства з 245213,5 тис. грн у минулому році до 294617,5 тис. грн у звітному році вказує на те, що і його не обминула криза взаємних неплатежів.

Середній розмір грошових коштів підприємства за розглянутий період скоротився на 27192,0 тис. грн. ($104842,5 - 132034,5$). Враховуючи скорочення розміру грошових коштів та зростання суми дебіторської заборгованості – можна відзначити, що відбувається зниження рівня ліквідності підприємства.

Порівняно з минулим роком оборотність дебіторської заборгованості скоротилась на 0,71 обороти ($5,58 - 6,29$), а запасів прискорилась на 0,39 оборотів ($9,00 - 9,39$). В абсолютному виразі приріст вартості матеріальних запасів підприємства у звітному році склав 18357,5 тис. грн. ($182550,0 - 164192,5$).

Враховуючи попередні дані можна стверджувати, що загальне зростання тривалості операційного циклу підприємства зумовлене, в першу чергу, збільшенням терміну інкасації дебіторської заборгованості. Так тривалість операційного циклу порівняно з минулим роком у звітному році зросла з 95,57 до 104,52 днів, тобто на 8,95 днів ($104,52 - 95,57$) або на 9,36% ($8,95 / 95,57 \cdot 100$).

Відзначимо, що впродовж останніх двох років відбулося скорочення тривалості фінансового циклу підприємства. Якщо у минулому році вона становила 58,72 днів, то у звітному році – 54,8 днів. Скорочення значення тривалості фінансового циклу свідчить про те, що підприємства прагне до оптимального рівноважного стану операційного циклу підприємства.

Крім кількісної оцінки ліквідності необхідно враховувати також важливі якісні фактори. Вони визначаються фінансовою гнучкістю компанії. Фінансова гнучкість — це здатність компанії справлятися з несподіваними затримками грошових потоків через непередбачені причини, тобто мати справу зі змінними обставинами.

Фінансова гнучкість значною мірою визначає ліквідність кредитів підприємствам і залежить від рівня рентабельності, стабільності становища і позиції підприємства на ринку і в галузі, складу активів і структури капіталу, а також його стану кредитний ринок тощо.

Інформація, що міститься в «Балансі» та «Звіті про фінансові результати», є необхідною, але недостатньою для адекватного моделювання її фінансового стану та прийняття ефективних господарських рішень. Вони приховують грошові потоки від діяльності компанії. У цьому контексті ми скоріше зосередимося на оцінці платоспроможності на основі інформації про рух грошових потоків.

2.7. Оцінка платоспроможності підприємства на основі руху грошових потоків

Грошові кошти є найбільш ліквідною частиною оборотних активів і забезпечують компанії максимальну ліквідність і, таким чином, свободу прийняття рішень. Гроші, як основний засіб платежу, є джерелом усіх інших видів ресурсів, що використовуються в господарському процесі для отримання прибутку. Вони позначають початок і кінець економічного циклу. Результати дії вважаються остаточними та існують, коли процес збору створює грошові потоки для компанії, починаючи новий цикл, який може приносити прибуток у майбутньому.

Окремі показники для оцінки звіту про рух грошових коштів можна взяти з «Балансу» та «Звіту про фінансові результати», але більш повну картину дає «Звіт про рух грошових коштів», який одночасно показує зміни в

обох поточних видах діяльності та статті балансу. Він являє собою динамічну картину грошових потоків, що є результатом рішень і заходів, вжитих протягом певного часу [8, с. 91].

«Звіт про рух грошових коштів» згідно з п. 7 П(С)БО 4 складається окремо за видами діяльності: операційною; інвестиційною; фінансовою.

Суми надходжень і витрат наводяться у звіті розгорнуто за кожним з цих видів діяльності.

Внутрішні зміни у складі коштів до звіту про рух коштів не включаються. Не включають до звіту про рух коштів і негрошові операції (отримання активів за допомогою фінансової оренди, бартерні операції, придбання активів шляхом емісії акцій тощо).

«Звіт про рух грошових коштів» має балансову форму, що виглядає таким чином:

$$ГПо - ГПі = ГПф + \Delta ГЗ, \quad (2.12)$$

де ГПо, ГПі, ГПф – відповідно грошові потоки основної (операційної), інвестиційної та фінансової діяльності;

$\Delta ГЗ$ – зміна коштів за період (чистий грошовий потік).

Формування грошових потоків за видами діяльності і напрямками руху по аналізованому підприємству наведено в таблиці 2.13.

Таблиця 2.13

Грошові потоки за видами діяльності і напрямками руху в цілому, тис. грн.

Види діяльності	Минулий рік			Звітний рік		
	ПП*	НГП*	ЧГП*	ПП	НГП	ЧГП
1. Операційна діяльність	1908623	1736486	172137	1969846	1833339	136507
2. Інвестиційна діяльність	1316127	1400277	-84150	637506	645682	-8176

3. Фінансова діяльність	–	78270	-78270	6406	92545	-86139
4. Разом	3224750	3215033	9717	2613758	2571566	42192

*Примітка: ПГП – позитивний грошовий потік; НГП – негативний грошовий потік; ЧГП – чистий грошовий потік.

Дані таблиці 2.12 у матричному форматі дозволяють наочно оцінити, як той чи інший вид господарської діяльності впливає на формування чистих грошових потоків.

Таким чином, на чистий грошовий потік як у попередньому, так і у звітному році позитивно впливає операційна діяльність, тоді як негативний вплив інвестиційної та фінансової діяльності має позитивний вплив. Операційна діяльність відіграє фундаментальну роль у створенні ефективного чистого грошового потоку протягом двох проаналізованих років. Звичайно, в частині реальних інвестицій цей вид діяльності негативно впливає на рівень чистих грошових потоків. Фінансова діяльність характеризується не залученням, а емісією ресурсів.

Враховуючи динамічний характер грошових потоків, важливо вивчити їх розвиток у часі. У цьому плані найбільш прийнятною формою оцінки є горизонтальний аналіз грошових потоків, який представлено в таблиці 2.14.

Таблиця 2.14

Горизонтальний аналіз грошових потоків підприємства

Види діяльності	ПГП відхилення		НГП відхилення		ЧГП відхилення	
	абс., (±)	відн., %	абс., (±)	відн., %	абс., (±)	відн., %
1. Операційна діяльність	61223	3,21	96853	5,58	-35630	-20,7
2. Інвестиційна діяльність	-678621	-51,56	-754595	-53,89	75974	-90,28
3. Фінансова діяльність	6406	–	14275	18,24	-7869	10,05
4. Разом	-610992	-18,95	-643467	-20,01	32475	334,21

Дані таблиці 2.14 дозволяють зробити висновок про те, що у цілому у звітному році в порівнянні з минулим роком спостерігається скорочення позитивного грошового потоку на 610992 тис. грн. (2613758 – 3224750) або на 18,95% ($610992 / 3224750 \cdot 100$), негативний грошовий потік при цьому скоротився на 643467 тис. грн. (2571566 – 2613758) або на 20,01% ($643467 / 2613758 \cdot 100$), що забезпечило зростання чистого грошового потоку підприємства на 32475 тис. грн. (42192 – 9717) або в 4,3 рази ($42192 / 9717$).

Структура грошових потоків визначається в процесі його вертикального аналізу. Результати вертикального аналізу грошових потоків аналізованого підприємства представлено в таблиці 2.15.

Таблиця 2.15

Вертикальний аналіз грошових потоків підприємства, %

Види діяльності	Минулий рік			Звітний рік		
	ПГП	НГП	ЧГП	ПГП	НГП	ЧГП
1. Операційна діяльність	59,19	54,02	1771,5	75,36	71,29	323,54
2. Інвестиційна діяльність	40,81	43,55	-866,01	24,39	25,11	-19,38
3. Фінансова діяльність	–	2,43	-805,51	0,25	3,6	-204,16
4. Разом	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Питома вага різних видів діяльності у формуванні грошових потоків підтверджує раніш зроблені висновки. Так, операційна діяльність займає найбільшу питому вагу у формуванні позитивного грошового потоку – 59,19% ($1908623 / 3224750 \cdot 100$) у минулому році, та 75,36% ($1969846 / 2613758 \cdot 100$) – у звітному році. Витрати, пов'язані з поточною діяльністю, також мають тенденцію до збільшення. Їх частка у негативному грошовому потоці збільшується з 54,02% ($1736486 / 3215033 \cdot 100$) до 71,29% ($1833339 / 2571566 \cdot 100$).

Інвестиційна діяльність відволікає все меншу частку грошового потоку. У звітному році цей вид діяльності в негативному грошовому потоці займає

25,11% ($645682 / 2571566 \cdot 100$), тоді як минулого року від займав 43,55% ($1400277 / 3215033 \cdot 100$), а у позитивному грошовому потоці питома вага інвестиційної діяльності скоротилась з 40,81% ($1316127 / 3224750 \cdot 100$) до 25,11% ($637506 / 2613758 \cdot 100$).

Відзначимо, що спостерігається зростання частки фінансової діяльності у негативного грошового потоку з 2,43% ($78270 / 3215033 \cdot 100$) до 3,6% ($92545 / 2571566 \cdot 100$), а у позитивному грошовому потоку з 0 до 0,25% ($6406 / 2613758 \cdot 100$).

При оцінці рівня ліквідності та платоспроможності підприємства на основі «Звіту про рух грошових коштів» важливу роль також як при аналізі інших форм фінансової звітності відіграють коефіцієнти. Найбільш відомими та узагальнюючими характеристиками рівня ліквідності грошових потоків є величина і динаміка коефіцієнта ліквідності грошових потоків (Клпг) у розрізі інтервалів даного періоду [8, с. 99].

Він розраховується за формулою:

$$\text{Клпг} = \text{ПГП} / \text{НГП} \quad (2.13)$$

Даний показник може бути визначено, як в цілому, так і в розрізі видів діяльності.

Його доповнює коефіцієнт ефективності грошового потоку (Кегп), визначений таким чином:

$$\text{Кегп} = \text{ЧГП} / \text{НГП}, \quad (2.14)$$

Індикатором збалансованості позитивного і негативного грошових потоків є балансове рівняння:

$$\text{ГЗп} + \text{ПГП} = \text{НГП} + \text{ГЗк}, \quad (2.15)$$

де $\Gamma_{3п}$, $\Gamma_{3к}$ – розмір грошових засобів відповідно на початок і кінець періоду.

Таке співвідношення дозволяє оцінити, яким чином зміна грошових потоків на кінець періоду в порівнянні з його початком впливає на стан платоспроможності підприємства. Слід зазначити, що значення коефіцієнта ліквідності грошових потоків відображають рівень цієї збалансованості, оскільки:

$$\text{ПГП} = \text{НГП} + (\Gamma_{3п} - \Gamma_{3к}), \text{ де } (\Gamma_{3п} - \Gamma_{3к}) \text{ і є ЧГП,} \quad (2.16)$$

Оцінка рівня генерування грошових потоків у процесі господарської діяльності підприємства може бути здійснена за допомогою показника – питомого обсягу валового грошового обороту (ВГП) на одиницю використаних активів (ПОВ_{гпа}):

$$\text{ПОВ}_{гпа} = \text{ВГП} / A, \quad (2.17)$$

де ВГП – валовий грошовий потік (сума ЦГП та НГП);
 А – середня вартість активів підприємства за період.

Оскільки операційна діяльність підприємства є важливим чинником у створенні позитивних грошових потоків, то при їх оцінці слід звернути увагу на зв'язок між чистими грошовими потоками від операційної діяльності та чистим прибутком від реалізації продукції. Цей показник характеризує кількість грошових одиниць чистого грошового потоку від операційної діяльності, сформованого в перерахунку на продаж у гривнях. Збільшення вартості є умовою підвищення платоспроможності підприємства.

Таким же чином необхідно розраховувати коефіцієнти ефективності інвестицій і фінансової діяльності. Тільки в знаменник дробу повинні входити ресурси, в розвитку яких беруть участь ці грошові потоки.

Економічне значення показника ефективності інвестиційної діяльності щодо використання чистих грошових потоків полягає у визначенні реального приросту активів або їх складових у певному періоді. Значення цього коефіцієнта при нормальному розвитку підприємства завжди буде негативним. Збільшення коефіцієнта свідчить про зниження ліквідності активів підприємства. Показник ефективності фінансової діяльності характеризує здатність підприємства залучати власні та залучені фінансові ресурси та певною мірою дозволяє оцінити ліквідність позиції підприємства. Залежно від результатів діяльності та політики компанії у сфері формування структури капіталу, розподілу прибутку та використання прибутку він може мати додатне та від'ємне значення.

Методика розрахунку цих коефіцієнтів може бути представлена таким чином:

$$Keo = \text{ЧГПо} / T, \quad (2.18)$$

$$Kei = \text{ЧГПі} / A, \quad (2.19)$$

$$Kef = \text{ЧГПф} / K, \quad (2.20)$$

де Keo , Kei , Kef – коефіцієнти ефективності відповідно операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;

ЧГПо , ЧГПі , ЧГПф – чисті грошові потоки відповідно операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;

T – товарооборот за період;

K – середній за період розмір капіталу.

Результати розрахунку цих показників представимо в таблиці 2.16.

Коефіцієнти рівня ліквідності грошових потоків

Показник	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення, (±)
1. Коефіцієнт ліквідності грошових потоків	1,0030	1,0164	0,0134
операційної діяльності	1,0991	1,0745	-0,0246
інвестиційної діяльності	0,9399	0,9873	0,0474
фінансової діяльності		0,0692	0,0692
2. Коефіцієнт ефективності грошового потоку	0,0030	0,0164	0,0134
3. Питомий обсяг валового грошового обороту на одиницю використаних активів	2,7587	2,0547	-0,704
4. Коефіцієнт ефективності операційної діяльності	0,1117	0,0831	-0,0286
5. Коефіцієнт ефективності інвестиційної діяльності	-0,0360	-0,0032	0,0328
6. Коефіцієнт ефективності фінансової діяльності	-0,0335	-0,0341	-0,0006

Як видно з таблиці 2.16, за першими двома показниками (коефіцієнт ліквідності грошового потоку та коефіцієнт ефективності грошового потоку) компанія є стабільною та ліквідною, оскільки має позитивні чисті грошові потоки з коефіцієнтом ліквідності грошового потоку більше 1,0.

Показник ефективності роботи показує, що на кожну гривню обороту припадає 8,31 коп. Проте чистий грошовий потік у звітному році був нижчим, ніж у попередньому році.

Щодо інших двох факторів: їх треба враховувати пропорційно. При відносно більшій інвестиційній діяльності та достатніх для неї ресурсах від двох років операційної діяльності коефіцієнт ефективності фінансової діяльності стає від'ємним, що свідчить про неефективну політику формування фінансової структури капіталу та його використання. Чистий дохід.

Ефективна операційна діяльність значною мірою перекривається неефективною фінансовою діяльністю (значна частина отриманих чистих грошових потоків просто «проїдається»), що обмежує можливості розвитку інвестиційної діяльності компаній.

2.8. Оцінка показників довгострокової платоспроможності підприємства

Важливу роль в аналізі платоспроможності відіграють показники довгострокового фінансового забезпечення. Частки довгострокового фінансування першої, другої та третьої черги визначаються за золотим правилом фінансування. Вищезазначені коефіцієнти виражають покриття інвестиційної нерухомості довгостроковим капіталом і характеризують ступінь відповідності фінансового балансу підприємства в короткостроковому та довгостроковому періодах.

Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення першого ступеня (D_1) визначається за формулою:

$$D_1 = \frac{BK}{HA}, \quad (2.21)$$

де BK – власний капітал;
 HA – необоротні активи.

Вважається, що цей показник повинен бути більшим ніж 0,5 – 0,7.

Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня (D_2):

$$D_2 = \frac{BK + ДЗ}{HA}, \quad (2.22)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання.

Значення цього показника повинно бути більшим за одиницю. Нормальною є ситуація, коли значення коефіцієнта знаходиться в межах 1,2 – 1,6. У такому разі підприємство можна вважати потенційно платоспроможним.

Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення третього ступеня (Д₃):

$$D_3 = \frac{BK + ДЗ}{НА + ПОА}, \quad (2.23)$$

де ПОА – постійні оборотні активи.

Зростання цих показників у динаміці розглядається як позитивна тенденція.

Таблиця 2.17

Коефіцієнти, що характеризують довгострокову платоспроможність підприємства

Показник	На початок року	На кінець року	Відхилення, (±)
1. Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення першого ступеня	0,8917	0,9087	0,0170
2. Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня	1,1972	1,1633	-0,0339
3. Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення третього ступеня	0,9258	0,8898	-0,036

Дані таблиці 2.17 свідчать про те, що значення коефіцієнта довгострокового фінансового забезпечення першого ступеня більше відповідає нормативному значенню ($0,9087 > 0,7$), та спостерігається його зростання в порівнянні з початком року на $0,0170$ ($0,9087 - 0,8917$).

Коефіцієнт довгострокового фінансового забезпечення другого ступеня майже відповідає нормативному значенню ($1,2$), але негативною тенденцією є його скорочення за звітний рік на $0,0339$ ($1,1633 - 1,1972$).

Спостерігається також скорочення коефіцієнта довгострокового фінансового забезпечення третього ступеня з $0,9258$ до $0,8898$ або на $0,036$ ($0,8898 - 0,9258$).

<http://fizmat.ssru.edu.ua>
Дотримуйтесь
принципів академічності
Доброї чесності
<http://fizmat.ssru.edu.ua>

РОЗДІЛ 3.

ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ЛІКВІДНОСТІ ТА ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Розробка заходів щодо зміцнення ліквідності та платоспроможності підприємства

В умовах ринкової економіки фінансові аспекти господарської діяльності є надзвичайно важливими. Зміцнення матеріального становища є найважливішою умовою для виживання та поступового переходу до певного розвитку в майбутньому.

Підвищення ліквідності та платоспроможності підприємства може бути досягнуто шляхом комплексних рішень, спрямованих на покращення фінансового стану підприємства та зменшення заборгованості. До найважливіших заходів щодо зміцнення ліквідності та платоспроможності належать:

- максимально можливе зменшення вартості дебіторської заборгованості;

- вищі прибутки;

- оптимізація структури капіталу компанії;

- зменшення вартості довгострокових матеріальних активів.

Для оптимізації виробництва необхідна грамотна система управління. До шляхів підвищення ліквідності підприємства належать фінансова стабілізація та зменшення дебіторської заборгованості. Цього можна досягти, аналізуючи активи з точки зору їх найбільш раціонального поділу, плануючи всю фінансову діяльність підприємства і, крім планування, дотримуючись термінів виконання цих планів. Фінансова стабільність вимагає дуже грамотного підходу до скорочення щомісячних витрат.

Підвищення ліквідності компанії також можна забезпечити шляхом рефінансування дебіторської заборгованості та прискорення продажів. Таким

чином ви можете збільшити вартість своїх фінансових активів. Оптимізація матеріальних або ринкових цінностей досягається встановленням стандартів рівня запасів компанії. Оптимізації сприяє також виконання техніко-економічних розрахунків.

Збільшуючи обсяги реалізованої продукції, можна розраховувати на швидке зростання ліквідності підприємства. Активно використовуючи наявні кошти, підприємство може збільшити прибутковість і величину отриманого прибутку. Розширення меж ринку збуту також підвищить ліквідність і платоспроможність підприємства. Ще одним важливим аспектом є підвищення ефективності роботи працівників за рахунок посилення рамкових умов, підвищення вимог і санкцій за їх порушення.

Аналіз ліквідності та платоспроможності ТОВ «ФК «Здоров'я» показав значну залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Незважаючи на загальне зростання вартості майна і капіталу підприємства та збільшення обсягів реалізації продукції, спостерігається зниження показників, що характеризують ліквідність і платоспроможність підприємства.

З метою посилення показників ліквідності та платоспроможності аналізованого підприємства пропонуються такі заходи.

Впровадження управління запасами на підприємстві в цілому з метою оптимізації запасів матеріалів, незавершеного виробництва та готової продукції. За рахунок оптимізації рівня запасів слід перерозподіляти оборотні кошти підприємства, що призведе до збільшення обсягу ліквідних засобів і зменшення обсягу неліквідних виробничих запасів.

Крім того, для підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності підприємство повинно планувати свою фінансову діяльність та контролювати виконання фінансових планів.

Ліквідність підприємства оптимізується за допомогою діючого механізму фінансової стабілізації - системи заходів, спрямованих на

зменшення фінансових зобов'язань з одного боку та збільшення фінансових активів, які гарантують ці зобов'язання, з іншого боку.

Компанія може зменшити свої фінансові зобов'язання:

зменшити обсяг постійних витрат (включаючи витрати на утримання управлінського персоналу);

зниження умовних змінних витрат;

продовження термінів розрахунків для торгівлі товарами.

Збільшити вартість фінансових активів можна за рахунок:

рефінансування боргу (через факторинг, розгляд та дисконт векселів, стягнення боргу, примусове стягнення боргу);

прискорення оборотності дебіторської заборгованості (скорочення терміну надання комерційних кредитів);

оптимізація запасів і матеріальних цінностей (шляхом встановлення нормативів запасів за допомогою техніко-економічних розрахунків);

Зниження страхових, гарантійних і сезонних запасів на період фінансової кризи компанії.

У ТОВ «ФК «Здоров'я» з точки зору управління оборотним капіталом виділяється слабка сторона фінансової політики підприємства – управління дебіторською заборгованістю та зобов'язаннями, що впливає з розрахунків, представлених у розділі 2.6 (таблиця 2.12). Можна спостерігати значне уповільнення обсягів дебіторської заборгованості.

Для більш детального аналізу загальної структури боргу доцільно переглянути показник типу боргу, наведений у таблиці 3.1.

Порівняльний аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості в звітному році, тис. грн.

Розрахунки	Дебіторська заборгованість		Кредиторська заборгованість		Перевищення заборгованості			
					Дебіторської		Кредиторської	
	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року	на початок року	на кінець року
1. З покупцями чи постачальниками за товари і послуги	179876	223082	81315	153030	98561	70052	–	–
2. З авансів	25574	20044	5610	2952	19964	17092	–	–
3. З бюджетом	57613	77771	4644	2110	52969	75661	–	–
4. Зі страхування	–	–	2837	3387	–	–	2837	3387
5. З оплати праці	–	–	4225	5181	–	–	4225	5181
6. З учасниками	–	–	32	32	–	–	32	32
7. З іншими дебіторами і кредиторами	1077	4198	88233	100114	–	–	87156	95916
Разом	264140	325095	186896	266806	77244	58289	–	–

Дані таблиці 3.1 свідчать, що на кінець звітнього року перевищення дебіторської заборгованості над кредиторською склало 58289 тис. грн. (325095 – 266806), тоді як на початок звітнього року це перевищення становило 77244 тис. грн. (264140 – 186896).

На початок року на 1 грн. кредиторської заборгованості припадало 1 грн. 41 коп. дебіторської (264140 / 186896), а на кінець звітнього року – 1 грн. 22 коп. (325095 / 266806). Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості за звітний рік скоротився на 0,19 (1,22 – 1,41) або на 13,48% (0,19 / 1,41 · 100).

Відзначимо, що на кінець року загальна дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги складає 223082 тис. грн., що на 43206 тис. грн. (223082 – 179876) або 24,02% (43206 / 179876) вище, ніж на початок року.

Підприємство повинно розробити ряд заходів, які допоможуть знизити вартість дебіторської та кредиторської заборгованості.

По кожному великому боржнику необхідно провести роботу зі стягнення боргів. Діяльність щодо співпраці з постачальниками компанії включає:

- телефонні дзвінки;
- відрядження для постачальників;
- укладення договорів (договорів, що оформляють відступлення права зобов'язання);
- розробка систем погашення боргів у формі векселів та їх подальше впровадження;
- розробляти ефективні програми обміну;
- аналіз можливості звернення до арбітражу.

Для ефективного управління дебіторською та кредиторською заборгованістю в майбутньому компанія повинна регулярно виконувати наступні рекомендації:

контролювати стан угод з постачальниками та своєчасно подавати претензії;

націлюйтеся на якомога більше покупців, щоб зменшити ризик відмови одного або кількох великих споживачів.

Контролювати дотримання боргів та дебіторської заборгованості.

Зменшенню боргу сприяє ефективне управління за допомогою аналізу строків погашення.

Проаналізувавши формування боргів і дебіторської заборгованості на підприємстві, слід визначити, чи правильно управляються запаси готової продукції і товарів, оскільки їх кількість постійно зростає, а оборотні кошти вилучаються з господарської діяльності. Це допоможе визначити вплив

внутрішнього фактора збільшення прибутку, яким є раціональне використання ресурсів.

Стратегічне управління запасами - це комплекс заходів, спрямованих на створення та підтримку їх ідеального розміру.

Процес стратегічного управління включає наступні етапи роботи.

По-перше, це встановити цілі зберігання. Основними цілями створення запасів готової продукції на ТОВ «ФК «Здоров'я» є:

забезпечення стабільності асортименту, швидкості процесу ремонту, безперервності надання послуг і продукції клієнту та максимального задоволення його побажань;

склад сезонних товарів на вимогу, рання доставка та призначення;

Здійснення спекулятивних торгів великою кількістю товару в період сприятливої торгової кон'юнктури на ринку (підвищений попит при зниженні пропозиції товару).

Другий – створення інформаційної бази для управління запасами. Стратегічне управління запасами базується на зборі та систематизації внутрішньої інформації про фактичний стан запасів, швидкість їх реалізації, задоволення попиту, зовнішньої інформації про ситуацію на відповідному сегменті споживчого ринку, моніторингу товарної пропозиції. (збутова та цінова політика постачальників), також враховує планові показники обсягу реалізації та використання матеріальних і фінансових ресурсів.

Третя частина – це аналіз стану та ефективності управління запасами.

План зберігання повинен відповідати:

визначені цілі розвитку запасів, тобто забезпечення матеріальних умов для його реалізації;

фінансова спроможність підприємства задовольнити наявні та можливі можливості залучення обігових коштів підприємства;

матеріально-технічна база підприємства, можливості розширення підприємства.

В умовах високої мінливості зовнішнього середовища важливе значення в процесі стратегічного управління має оперативне регулювання обсягів запасів і контроль їх стану. Наявність невідповідності між структурою продажів і станом товарних запасів вимагає термінових заходів щодо її усунення.

Для аналізованої компанії вживаються такі заходи:

- проводити репрезентативні тести внутрішніх запасів групи;
- адаптувати наявний асортимент до встановленого асортиментного переліку;
- забезпечити своєчасне повернення імпортованих понадстандартних товарів та товарів післяплатою - замовнику;
- активізація торгів надлишковими акціями;
- запроваджувати ефективні знижки для стимулювання продажів, активації реклами та стимулювання продажів;
- покращити дослідження попиту на основі постійного розгляду задоволеного та незадоволеного попиту;
- посилити контроль над своїми товарними запасами та перенесіть надлишки в інші торгові точки.

Необхідно приділяти більше уваги взаємодії з постачальниками та клієнтами, своєчасному поверненню непотрібних товарів постачальникам та розширенню ринків збуту якомога більшою кількістю клієнтів та бенефіціарів.

3.2. Оцінка поточної платоспроможності підприємства з врахуванням сформованих умов розрахунків з покупцями та постачальниками

Знаючи фактичний рівень оборотних активів підприємства та величину оборотних активів, які необхідно профінансувати за рахунок власних ресурсів, можна визначити допустимий рівень кредитних ресурсів для

фінансування оборотних активів. Загальний допустимий рівень платоспроможності даного підприємства визначається як відношення фактичної вартості оборотних активів до допустимої величини короткострокових зобов'язань.

Для розрахунку загального коефіцієнта платоспроможності ми можемо запропонувати два прийнятних варіанти для конкретної компанії. Класично їх можна описати як «м'які» і «тверді». Різниця між варіантами полягає в різних умовах угод організації з постачальниками і клієнтами. Варіанти «м'який» і «жорсткий» дозволяють визначити мінімальний і максимальний ліміти зміни загального коефіцієнта платоспроможності, які допускаються для даної організації в існуючих умовах діяльності.

«М'який» варіант передбачає регулярну оплату рахунків клієнтами та регулярну оплату рахунків постачальниками. У цьому варіанті обсяг власних ресурсів, необхідних для забезпечення безперервності розрахунків з постачальниками, визначається виходячи з абсолютних значень і періодів обороту продажів (авансів від покупців, дебіторської заборгованості) і платежів (авансів постачальникам, зобов'язань).

«Жорсткий» варіант передбачає непомітну оплату покупцями своїх рахунків. Передбачається, що рахунки будуть оплачені одноразовим платежем у повному обсязі після закінчення періоду, що відповідає періоду обертання цієї заборгованості. У разі цього варіанту обсяг власних коштів, необхідний для забезпечення безперервності розрахунків з постачальниками, визначається виходячи з різниці між періодами зборів (авансів від клієнтів, дебіторської заборгованості) і платежів (авансів постачальникам, зобов'язань) і величина середніх чистих активів. щоденні витрати.

«М'який» та «жорсткий» варіанти розрахунку допустимого значення загального коефіцієнта платоспроможності (коефіцієнта покриття) ТОВ «ФК «Здоров'я» представлені в таблицях 3.2 та 3.3.

«М'який» варіант розрахунку допустимого значення коефіцієнта загальної платоспроможності

Показник	Порядок розрахунку	Минулий рік	Звітний рік
1. Період обороту дебіторської заборгованості, дні		57,23	64,52
2. Період обороту кредиторської заборгованості, дні		36,85	49,72
3. Період обороту авансів постачальників, дні		408,26	323,1
4. Період обороту авансів покупців, дні		48,11	60,64
5. Середня величина дебіторської заборгованості, тис. грн.		245213,5	294617,5
6. Середня величина кредиторської заборгованості, тис. грн.		157724,5	226851
7. Середня величина авансів постачальників, тис. грн.		3741	4281
8. Середня величина авансів покупців, тис. грн.		31745,5	22809
9. Середня вартість найменш ліквідної частини оборотних активів (виробничих запасів та незавершеного виробництва), тис. грн.		164192,5	182550
10. Надходження від покупців (дебіторська заборгованість і аванси отримані), наявні на момент погашення кредиторської заборгованості та виплати авансів постачальникам, тис. грн.	стр.5 + стр.8 · ((стр.2 + стр.3) / (стр.1 + стр.4))	379352,85	362559,74

Показник	Порядок розрахунку	Минулий рік	Звітний рік
11. Власні кошти, необхідні для покриття поточних зобов'язань постачальникам (погашення поточної кредиторської заборгованості та виплати авансів), тис. грн.	обрати максимальне значення між 0 та розрахунковою величиною: стр.6 + стр.7 – стр. 10	0	0
12. Достатній чистий оборотний капітал, тис. грн.	стр.9 + стр.11	164192,5	182550
13. Середня фактична величина оборотних активів, тис. грн.		543314	582020
14. Допустима (розрахункова) величина поточних зобов'язань, тис. грн.	стр.13 - стр.12	379121,5	399460
15. Мінімальне допустиме для даного підприємства значення коефіцієнта загальної платоспроможності	стр.13 /стр.14	1,4331	1,457

Таблиця 3.3

«Жорсткий» варіант розрахунку допустимого значення коефіцієнта загальної платоспроможності

Показник	Порядок розрахунку	Минулий рік	Звітний рік
1. Період обороту дебіторської заборгованості, дні		57,23	64,52
2. Період обороту кредиторської заборгованості, дні		36,85	49,72
3. Різниця періоду обороту дебіторської та кредиторської заборгованостей, дні	стр. 1 - стр. 2	20,38	14,8
4. Період обороту авансів постачальників, дні		408,26	323,1
5. Період обороту авансів покупців, дні		48,11	60,64

Показник	Порядок розрахунку	Минулий рік	Звітний рік
6. Різниця періодів обороту авансів постачальників та покупців, дні	стр. 4 - стр. 5	360,15	262,46
7. Загальна різниця періодів обороту надходжень від покупців та платежів постачальникам, дні	стр. 3 + стр. 6	380,53	277,26
8. Середня величина одноденних витрат, тис. грн.		379,19	478,16
9. Середня вартість найменш ліквідної частини оборотних активів (виробничих запасів та незавершеного виробництва), тис. грн.		164192,5	182550,0
10. Власні кошти, необхідні до надходження від покупців, тис. грн.	Якщо дані за стр. 7 < 0, 0 Якщо дані за стр. 7 > 0, дорівнює стр. 7 - стр. 8	144293,17	132574,64
11. Достатній чистий оборотний капітал, тис. грн.	стр.9 + стр.10	308485,67	315124,64
12. Середня фактична величина оборотних активів, тис. грн.		543314,0	582020,0
13. Допустима (розрахункова) величина поточних зобов'язань, тис. грн.	стр.12 - стр.11	234828,33	266885,36
14. Максимальне допустиме для даного підприємства значення коефіцієнта загальної платоспроможності	стр.12 / стр.13	2,3137	2,1807

Серед показників, передбачених розробленим алгоритмом розрахунку показників, рядок «Власні ресурси, необхідні для оплати поточних розрахунків з постачальниками» можна розглядати як показник, що характеризує умови розрахунків підприємства з клієнтами та постачальниками. Вибір нульового значення в цьому рядку означає, що дохід включає виплати, і для забезпечення безперервної обробки не потрібні додаткові джерела фінансування. Ці умови локалізації є вигідними для

компанії. Чим більше капіталу потрібно інвестувати для забезпечення безперебійної обробки, тим менш сприятливими будуть умови обробки компанії для клієнтів і постачальників. Розраховані допустимі значення показника загальної ліквідності необхідно порівняти з їх фактичними значеннями, з яких можна зробити висновок про рівень короткострокової платоспроможності підприємства. При цьому таке порівняння можливо здійснити за набором допустимих значень і єдиним критичним значенням, визначеним за умовами розрахунку («м'якими» або «жорсткими»), які найбільш відповідають створеним на підприємстві умовам. Якщо оплата рахунків постачальникам і надходження коштів від покупців є достатньо регулярними, прийнятним вважається значення показника загальної ліквідності, визначене за «м'яким» варіантом. В іншому випадку за довідкове береться значення показника загальної ліквідності, яке визначається за «жорстким» варіантом.

З даних таблиць 3.2 та 3.3 видно, що ступінь покриття ТОВ «ФК «Здоров'я» знаходиться в межах нормативного значення протягом усього періоду аналізу. Запропонована методика розрахунку допустимих значень коефіцієнта фінансування вказує на те, що для покриття своїх короткострокових зобов'язань підприємство повинно підтримувати коефіцієнт фінансування на рівні приблизно 2,2472 (середнє значення).

Запропонована методика розрахунку допустимих значень також дозволяє оцінити достатність рівня чистих оборотних активів для забезпечення короткострокової платоспроможності підприємства.

Поступово підприємство зможе побудувати статистичну базу допустимих (оптимальних) значень короткострокових показників платоспроможності, що дозволить покращити аналітичну оцінку платоспроможності при моніторингу змін фінансове становище компанії.

Важелом, який оптимізує поточну платоспроможність і ліквідність підприємства, може бути:

Збільшити власний капітал - збільшення частки власних джерел фінансування можна досягти за рахунок підвищення рентабельності операції та подальшої прив'язки чистого прибутку до збільшення власного капіталу;

Удосконалення управління оборотним капіталом – заходи щодо оптимізації оборотного капіталу можуть полягати в скороченні терміну оборотності оборотних активів і (або) збільшенні терміну оборотності у випадку короткострокових зобов'язань. Зрозуміло, що продовження строків реалізації короткострокових зобов'язань не означає порушення договірних умов з постачальниками та бюджетних розрахунків (виникнення простроченої заборгованості з постачальниками, бюджетом, персоналом);

Оптимізація фінансової політики – відмова від фінансування капітальних вкладень короткостроковими кредитами;

Використовувати частину оборотних активів і підтримувати їх у необхідному обсязі (готова продукція, товари).

3.3. Прогнозування показників ліквідності та платоспроможності підприємства

Одним із методів прогнозування фінансового стану підприємства є метод складання прогнозу балансу підприємства [32, с. 383].

При складанні балансового прогнозу підприємства схильні використовувати метод відсотка продажів, оскільки передбачається, що певна кількість статей балансу буде збільшуватися при максимальному використанні наявних ресурсів (активів), а також при збільшенні обсягу продажів це очікується пропорційно. Це припущення має сенс, оскільки для забезпечення більшого виробництва необхідні нові капітальні блага; Щоб забезпечити реалізацію більшої кількості товару, необхідно збільшити товарний запас тощо. З іншого боку, розвиток залишків готівки не завжди пропорційний розвитку обсягів продажу. Тому метод відсотка продажів може

бути придатним лише для складання «проектного» варіанту прогнозу [32, с. 384].

Загальною практикою є класифікація статей прогнозного балансу на автоматично створені та настроювані статті залежно від обсягу продажів.

Автоматично утворені й регульовані статті подані в таблиці 3.4.

Таблиця 3.4

Класифікація статей проектного балансу

Назва статті (групи статей)	Вид статті	
	Автоматично утворена	Регульована
АКТИВ		
Необоротні активи (без довгострокових фінансових інвестицій)	+	–
Довгострокові фінансові інвестиції	–	+
Оборотні активи	+	–
Витрати майбутніх періодів	+	
ПАСИВ		
Власний капітал (без нерозподіленого прибутку)	–	+
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	–	+
Забезпечення наступних витрат і платежів	–	+
Довгострокові зобов'язання	–	+
Поточні зобов'язання	+	–
Доходи майбутніх періодів	+	–

Наведена класифікація не є стандартною та може зазнавати змін відповідно до певної ситуації.

Саме регульовані статті використовують при розподілі додатково необхідних фондів (ДНФ), які визначають потребу у джерелах фінансування або їх надлишок на дату складання прогнозованого балансу. Для цього необхідно порівняти валюту активу і пасиву прогнозованого балансу, яка майже завжди не буде тотожною.

Якщо у прогнозованому балансі вартість майна підприємства перевищує вартість капіталу ($A > П$), то ця сума свідчить про додаткову потребу у фінансуванні за рахунок збільшення або власного капіталу, або

залучення довгострокових, короткострокових зобов'язань. Якщо ДНФ має від'ємне значення ($A < П$), то у проектованому балансі збільшують статті, у першу чергу, оборотних активів. Зазвичай, коригування підлягають суми за статтею «грошові кошти та їх еквіваленти» [32, с. 384].

Прогнозований баланс ТОВ «ФК «Здоров'я» представлено у таблиці 3.5. Період прогнозування складає один рік. Індекс обсягу реалізації планується у розмірі 1,125, тобто планується збільшення обсягу чистого доходу від реалізації на 12,5% до 1847821,5 тис. грн. ($1642508 \cdot 1,125$). Дане збільшення обґрунтовано індексом інфляції, очікуваним зростанням цін по галузі та збільшенням обсягу виробництва запланованому підприємством на наступний рік.

Таблиця 3.5 містить баланс за звітний рік та проектований баланс на наступний рік. Отже, отриманні дані свідчать, що пасив проектованого балансу внаслідок першого етапу прогнозування перевищив актив на 62617,88 тис. грн. Для того, щоб урівняти актив і пасив балансу, необхідно прийняти рішення про розподіл суми додатково необхідних фондів (ДНФ).

Коригування проведемо з статтею «грошові кошти та їх еквіваленти», це дозволить урівноважити актив і пасив проектованого балансу.

Прогнозний баланс аналізованого підприємства на плановий рік

Статті	Звітний рік	Прогноз	Наступний рік 1	ДНФ	Наступний рік 2	Додаткові умови	Остаточний прогноз
Актив							
1 Необоротні активи							
1.1 Нематеріальні активи	400	1	400		400		400
1.2 Незавершене будівництво	45570	1	45570		45570		45570
1.3 Основні засоби	1887935	1	1887935		1887935		1887935
1.4 Інші необоротні активи	27218	1	27218		27218		27218
Усього за розділом 1	1961123		1961123		1961123		1961123
2 Оборотні активи							
2.1 Запаси	180395	1,125	202944,38		202944,38	Зменшити на 3,5 дні	185090,12
2.2 Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	223082	1,125	250967,25		250967,25	Зменшити на 5 днів	225280,24
2.3 Дебіторська заборгованість за розрахунками	102013	1,125	114764,63		114764,63		114764,63
2.4 Грошові кошти та їх еквіваленти	97380	1,125	109552,5	50103,63	159656,13	299,33	159955,46
2.5 Витрати майбутніх періодів	4342	1,125	4884,75		4884,75		4884,75
Усього за розділом 2	607212		683113,55		745731,39		689975,2
Баланс	2568335		2644237		2706854,39		2651098,2
Пасив							
1 Власний капітал:							
1.1 Статутний капітал	16754	1	16754		16754		16754
1.2 Додатковий капітал	924718	1	924718		924718		924718
1.3 Нерозподілений прибуток	840667	1,125	945750,38		945750,38		945750,38
Усього за розділом 1	1782139		1887222		1887222,38		1887222,38

Продовження табл. 3.5

Статті	Звітний рік	Прогноз	Наступний рік 1	ДНФ	Наступний рік 2	Додаткові умови	Остаточний прогноз
2 Довгострокові зобов'язання	499261	1	499261		499261	Погашення кредиту	479814
3 Поточні зобов'язання:							
3.1 Короткострокові кредити банків	19447	1	19447		19447		19447
3.2 Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	100114	1	100114		100114	Погашення кредиту	92535
3.2 Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	153030	1,125	172158,75		172158,75	Зменшити на 3 дні	156756,86
3.3 Поточні зобов'язання за розрахунками:							
з авансів	2952	1,125	3321		3321	Зменшити на 10%	2988,9
з бюджетом	2110	1,125	2373,75		2373,75		2373,75
зі страхування	3387	1,125	3810,38		3810,38	Зменшити на 5%	3619,86
з оплати праці	5181	1,125	5828,63		5828,63	Зменшити на 5%	5537,2
з учасниками	32	1,125	36		36		36
3.4 Інші поточні зобов'язання	682	1,125	767,25		767,25		767,25
Усього за розділом IV	286935		320371		307856,76		284061,82
Баланс	2568335		2694340		2694340,14		2651098,2
ДНФ (додатково необхідні фонди)			-50103,63			299,33	

Хоча плановий баланс вже готовий, процес його створення та аналізу ще не завершено. В аналітичних процедурах не завжди можна повністю покладатися на припущення про пропорційне збільшення автоматично створених статей балансу та максимальне використання наявних активів. Підприємства часто мають основні фонди, що перевищують їх потреби, або мають надлишок чи нестачу грошових коштів, товарно-матеріальних цінностей тощо. Тому планові значення статей балансу необхідно уточнювати на основі поточної облікової інформації та аналітичних досліджень [32].

Враховуючи, що необхідні управлінські рішення можуть мати значний вплив на фінансовий стан підприємства, доцільно при складанні планового балансу враховувати його статус як регульований, а не автоматичний.

Більшість початкових прогнозів, зроблених методом відсотка від продажів, підлягають подальшому уточненню. В основному це стосується довгострокових і оборотних активів, оскільки їх надмірне збільшення не вигідно підприємству з фінансової точки зору.

Прогнозування постійного балансу виконується за певними правилами, які індивідуально розробляються різними компаніями [32].

Важливим завданням стратегічного аналізу є прогнозування рівня запасів. Для цього рекомендується використовувати частоту обертання матеріалу. Реалістичний прогноз матеріальних запасів завжди враховує можливі зміни в закупівельно-збутовій політиці підприємства.

В звітному році коефіцієнт оборотності матеріальних запасів становив 9,1 (1642508 / 180395), відповідно тривалість їх одного обороту становить 39,56 днів (360 / 9,1). Заплануємо скорочення одного обороту матеріальних запасів на 2 дні. Тоді величина матеріальних запасів складе:

$$1847821,5 \cdot (39,56 - 3) / 360 = 187656,54 \text{ тис. грн.}$$

Тобто прогноз матеріальних запасів на наступний рік зменшиться порівняно з попереднім прогнозом на 15287,84 тис. грн. (202944,38 – 187656,54).

Поряд з перевіркою прогнозу запасів доцільно звернути увагу на величину дебіторської заборгованості. Прогнозування дебіторської заборгованості проводиться на основі її аналізу за попередні періоди та ситуації, що склалася на ринку послуг. З цією метою використовують показники оборотності, які свідчать про інтенсивність стягнення боргів підприємства.

У звітному році середній термін погашення коштів дебіторами підприємства становив:

$$223082 \cdot 360 / 1642508 = 48,89 \text{ дні}$$

За рахунок запропонованих у розділі 3.1 заходів щодо скорочення дебіторської заборгованості прогнозується скоротити термін її оборотності на 5 дні. Тоді прогнозована дебіторська заборгованість товарного характеру становитиме:

$$1847821,5 \cdot (48,89 - 5) / 360 = 225280,24 \text{ тис. грн.}$$

Отже, попередній прогноз дебіторської заборгованості потрібно зменшити на 25687,01 тис. грн (250967,25 - 225280,24).

Аналізується також правильність складу статей пасиву планового балансу. Перш за все, слід бути уважним щодо поточних зобов'язань, які вважаються автоматично створеними статтями.

У зв'язку зі збільшенням вимог кредиторів, строк відстрочення оплати товарів, робіт і послуг скорочується на 3 дні. Це призводить до таких коригувань торгової кредиторської заборгованості:

Оборот зобов'язань за поточний рік:

$$153030 \cdot 360 / 1642508 = 33,54 \text{ днів;}$$

прогнозований залишок кредиторської заборгованості товарного характеру:

$$1847821,5 \cdot (33,54 - 3) / 360 = 156756,86 \text{ тис. грн.}$$

Отже, попередній прогноз кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги необхідно зменшити на 15401,89 тис. грн. (172158,75 - 156756,86).

Скорочення зобов'язань за розрахунками з оплати праці передбачене на рівні 5%. Тому маємо можливість зменшити попередній прогноз на 291,43 тис. грн. Звідси прогнозна сума поточних зобов'язань за розрахунками з оплати праці для включення до балансу становитиме 5537,2 тис. грн. (5828,63 - 291,43).

Заплановано скорочення поточних зобов'язань по авансам на 10%, по страхуванню на 5% (розрахунки здійснюються аналогічно).

Відзначимо, що станом на кінець звітнього року довгострокові зобов'язання підприємства становили 499261 тис. грн., з них забезпечення виплат персоналу 10187 тис. грн., зобов'язання за довгостроковими кредитами банків 370391 тис. грн., відстрочені податкові зобов'язання 118683 тис. грн.

Сума зобов'язань за довгостроковими кредитами складається з непогашеної частини боргу за довгостроковим кредитом, отриманого від групи кредиторів, агентом за яким виступав Citibank International Plc (367931 тис. грн.) та непогашеної частини боргу за довгостроковим кредитом від Райффайзен Банк Аваль (2459 тис. грн.). Сума, що переходить в короткострокові зобов'язання за звітний рік становила 19447 тис. грн., тому на наступний рік необхідно врахувати скорочення довгострокового кредиту на цю суму.

Станом на кінець звітнього періоду ТОВ «ФК «Здоров'я» має поточну заборгованість по одержаним довгостроковим кредитам в Citibank International Plc (91318 тис. грн.), в Райффайзен Банк Аваль (6279 тис. грн.) та відсоткам (2517 тис. грн.) в сумі 100114 тис. грн.

В звітньому році закінчується термін видачі кредиту Райффайзен Банк Аваль, тому при прогнозуванні необхідно врахувати повне його погашення та погашення відсотків по ньому ($6279 + 1300 = 7579$ тис. грн.).

У таблиці 3.5 представлений відкоригований баланс підприємства з урахуванням управлінських рішень та можливості використання внутрішніх резервів. Для досягнення рівноваги між активом (2650798,87 тис. грн.) і пасивом балансу (2651098,2 тис. грн.) на величину негативного ДНФ у 299,33 тис. грн. ($2650798,87 - 2651098,2$) коригування проведемо з статтею «грошові кошти та їх еквіваленти».

Розраховані показники свідчать, що при дотриманні прийнятих рішень підприємство дещо покращить фінансовий стан, зокрема:

збільшиться розмір власного оборотного капіталу;
покращаться показники ліквідності та платоспроможності підприємства.

На підставі складеного прогнозного балансу підприємства розрахуємо суму власного оборотного капіталу (таблиця 3.6).

Як свідчать дані таблиці 3.6 впровадження запланованих заходів дозволить збільшити величину власного оборотного капіталу підприємства на 85636,38 тис. грн. ($405913,38 - 320277$) або на 26,74% ($85636,38 / 320277 \cdot 100$) до 405913,38 тис. грн.

Розрахуємо планові показники співвідношення власного оборотного капіталу і найважливіших статей активів і пасивів. Результати розрахунків представимо в таблиці 3.7.

Таблиця 3.6

Планування розміру власного оборотного капіталу підприємства, тис. грн.

показник	Перший варіант			Другий варіант			
	на початок планового року	на кінець планового року	відхилення (±)	показник	на початок планового року	на кінець планового року	відхилення (±)
1. Власний капітал	1782139	1887222,38	105083,38	1 Оборотні активи	607212	689975,2	82763,2
2. Довгострокові зобов'язання	499261	479814	-19447	2 Коротко- строкові зобов'язання	286935	284061,82	-2873,18
3. Необоротні активи	1961123	1961123					
4. Власний оборотний капітал	320277	405913,38	85636,38	3 Власний оборотний капітал	320277	405913,38	85636,38

Планування коефіцієнтів співвідношення власного оборотного капіталу і найважливіших статей активів і пасивів

Показник	На початок планового року	На кінець планового року	Відхилення, (±)
1. Коефіцієнт забезпеченості оборотних активів власним оборотним капіталом	0,5313	0,5925	0,0612
2. Коефіцієнт забезпеченості запасів власним оборотним капіталом	1,7754	2,1931	0,4177
3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,1797	0,2151	0,0354
4. Коефіцієнт власної платоспроможності	1,1162	1,4290	0,3128

Як свідчать дані таблиці 3.7 за рахунок запланованих заходів вдалося досягти зростання всіх показників, що характеризують співвідношення власного оборотного капіталу і найважливіших статей активів і пасивів. Відзначимо, що зростання коефіцієнта власної платоспроможності становить 0,3128 (1,429 – 1,1162).

На наступному етапі планування складемо плановий баланс ліквідності (таблиця 3.8).

Дані таблиці 3.8 свідчать про те, хоча на кінець планового року баланс підприємства не є абсолютно ліквідним ($A1 < П1$; $A3 < П3$), але за рахунок запланованих заходів вдалося скоротити платіжну нестачу найбільш ліквідних активів для покриття найбільш термінових зобов'язань та активів, що повільно реалізуються для покриття довгострокових пасивів.

Розрахуємо відносних показників ліквідності та платоспроможності підприємства. Результати розрахунків представимо в таблиці 3.9.

Таблиця 3.8

Оцінка ліквідності балансу в плановому році, тис. грн.

Актив	На початок року	На кінець року	Пасив	На початок року	На кінець року	Платіжний надлишок (+) або нестача (-)	
						На початок року	На кінець року
1. Найбільш ліквідні активи (A1)	97380	159955,46	1 Найбільш термінові зобов'язання (П1)	167374	172079,82	-69994	-12124,36
2. Активи, що швидко реалізуються (A2)	329437	344929,62	2 Короткострокові пасиви (П2)	119561	111982	209876	232947,62
3. Активи, що повільно реалізуються (A3)	180395	185090,12	3 Довгострокові пасиви (П3)	499261	479814	-318866	-294723,88
4. Важкореалізуємі активи (A4)	1961123	1961123	4 Постійні пасиви (П4)	1782139	1887222,38	178984	73900,62
БАЛАНС	2568335	2651098,2	БАЛАНС	2568335	2651098,2	-	-

Планування коефіцієнтів, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства

Показник	Норма	Плановий рік		Відхилення (±)
		на початок року	на кінець року	
1. Загальний показник платоспроможності	1 – 2	0,8389	1,0428	0,2039
2. Коефіцієнт абсолютної ліквідності (грошової платоспроможності)	0,2 – 0,35	0,3394	0,5631	0,2237
3. Коефіцієнт термінової ліквідності (розрахункової платоспроможності)	0,7 – 0,8	1,4875	1,7774	0,2899
4. Коефіцієнт покриття (поточній ліквідності) (потенційної платоспроможності)	2	2,1162	2,4290	0,3128
5. Коефіцієнт співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	1	1,9503	1,9849	0,0346
6. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	≥0,1	0,5313	0,5925	0,0612

Дані таблиці 3.9 свідчать про те, що на кінець планового року відбудеться зростання всіх відносних показників, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства.

Загальний показник платоспроможності збільшиться на 0,2039 (1,0428 – 0,8389) до 1,0428, його значення буде знаходитися в межах нормативу. Коефіцієнт абсолютної ліквідності збільшиться на 0,2237 (0,5631 – 0,3394) до 0,5631. Коефіцієнт термінової ліквідності складе 1,7774 (збільшиться на 0,2899), а коефіцієнт поточній ліквідності – 2,4290 (збільшиться на 0,3128).

Таким чином, слід зазначити, що заплановані заходи призведуть до зміцнення ліквідності та платоспроможності підприємства.

<http://fizmat.ssru.edu.ua>
Дотримуйтесь
принципів академічної
добросовісності
<http://fizmat.ssru.edu.ua>

ВИСНОВКИ

Серед показників фінансового стану найважливішими є ліквідність і платоспроможність, рівень і перспектива розвитку яких цікавить не тільки власників і керівників компанії, а й її постачальників.

Під ліквідністю підприємства розуміють його здатність індивідуально або колективно нести відповідальність за різні види активів і виконувати свої платіжні зобов'язання в будь-який час поточного і планового періоду відповідно до укладених договорів, забезпечуючи при цьому приріст активів, а платоспроможність — здатність підприємства виконувати короткострокові зобов'язання, що забезпечується наявністю фінансових ресурсів та їх еквівалентів.

Предметом перевірки була ліквідність та платоспроможність ТОВ «ФК «Здоров'я». Метою роботи було усвідомлення теоретичних основ та економічної сутності ліквідності та платоспроможності підприємства та ознайомлення з практичними аспектами оцінки ліквідності, платоспроможності підприємства та пропозиції щодо його зміцнення.

ТОВ «ФК «Здоров'я» – фармацевтична компанія, яка входить до п'ятірки найбільших фармацевтичних компаній України. Завдяки великій виробничій базі компанія має можливість виробляти лікарські засоби різних сортів. В портфоліо компанії 470 найменувань препаратів. У національному переліку лікарських засобів 114 лікарських засобів, з них 15 – оригінальні. Стратегія компанії полягає в просуванні на український ринок глобально успішних, сучасних, високоефективних і якісних генеричних препаратів.

Динаміка основних економічних показників підприємницької діяльності показала, що в аналізованому періоді відбулося зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), продуктивності праці та прибутку від реалізації продукції однак відбулося зниження показників рентабельності та чистого прибутку.

Так у 2022 році підприємством було отримано дохід у сумі 1642508 тис. грн., що на 6,57% більше ніж в 2021 році. Прибуток від реалізації продукції в 2022 році склав 259840 тис. грн., тобто збільшився в порівнянні з 2021 роком на 3,73%.

Протягом проаналізованого періоду спостерігається постійне скорочення чистого прибутку підприємства. Так у 2020 році чистий прибуток підприємства становив 228284 тис. грн., у 2021 році він скоротився до 136126 тис. грн., а у 2022 році підприємством отримано збиток у сумі 1291 тис. грн.

За звітний рік вартість майна підприємства збільшилась на 89307 тис. грн. або на 3,6% і склала на кінець звітного року 2568335 тис. грн.

Оборотні активи збільшились в порівнянні з початком звітного року на 42194 тис. грн. або на 7,47%, а збільшення необоротних активів склало 47113 тис. грн. або 2,46%.

В пасиві підприємства за звітний рік відбулися наступні зміни: збільшення власного капіталу підприємства склало 75345 тис. грн. або 4,41%, збільшення позикового капіталу підприємства становило 13962 тис. грн. або 1,81%.

ТОВ «ФК «Здоров'я» протягом двох останніх років має достатню кількість власного оборотного капіталу, зокрема, станом на кінець року його величина склала 320277 тис. грн. однак відзначимо, що розмір власного оборотного капіталу для фінансування поточних активів відносно до минулого року скоротився на 57243 тис. грн.

Проведений аналіз ліквідності балансу підприємства показав, що баланс підприємства не є ліквідними.

Підприємство на кінець звітного року на 76,36% володіє неліквідним майном (для перетворення його на грошові активи потрібен значний час), на 7,03% – низьколіквідним майном і на 12,83% – середньоліквідним майном. Питома вага абсолютно ліквідного майна склала лише 3,79%.

Розраховані на підставі балансу коефіцієнти, що характеризують ліквідність та платоспроможність підприємства, свідчать про скорочення ліквідності та платоспроможності підприємства. Це підтверджується і проведеним аналізом ліквідності та платоспроможності підприємства з використанням звіту про фінансові результати діяльності підприємства та аналізу на основні руху грошових потоків підприємства.

Загальний показник платоспроможності підприємства на кінець звітного року скоротився на 0,1075 та склав 0,8389, що нижче нормативу. Спостерігається скорочення коефіцієнта абсолютної ліквідності та термінової ліквідності на 0,2596 та 0,5409, відповідно, однак ці коефіцієнти знаходяться в межах нормативної величини. Значно скоротився коефіцієнт покриття (поточній ліквідності) з 3,0135 до 2,1162. Позитивним моментом є те, що він залишився вище нормативної величини.

В дипломній роботі проведено факторний аналіз коефіцієнта поточної ліквідності. Коефіцієнт поточної ліквідності на кінець звітного року склав 2,1162. Тобто якщо підприємство направить всі свої оборотні активи на погашення боргів, то воно ліквідує короткострокову кредиторську заборгованість на 100%, і у нього залишиться після даного погашення заборгованості 111,62% оборотних активів для продовження діяльності.

Проведений факторний аналіз показав що за рахунок збільшення частки оборотних активів у валюті балансу коефіцієнт поточної ліквідності збільшився на 0,1125, а за рахунок збільшення частки короткострокових фінансових зобов'язань у валюті балансу – скоротився на 0,8973.

Тривалість операційного циклу порівняно з минулим роком у звітному році зросла з 95,57 до 104,52 днів, позитивним моментом є скорочення тривалості фінансового циклу підприємства. Якщо у минулому році вона становила 58,72 днів, то у звітному році – 54,8 днів.

Компанія характеризується стабільною ліквідністю, оскільки має позитивні чисті грошові потоки з коефіцієнтом ліквідності грошових потоків більше 1,0. Показник ефективності роботи показує, що на кожну гривню

обороту припадає 8,31 коп. Проте чистий грошовий потік у звітному році був нижчим, ніж у попередньому році.

Загалом важливо констатувати, що вирішення проблеми підвищення ліквідності та платоспроможності аналізованого підприємства та підвищення забезпеченості власними ресурсами залишається реальним та можливим. З одного боку, за рахунок нового збільшення обсягів продукції. Зростання продажів, прибутку та рентабельності.

За результатами оцінки ліквідності та платоспроможності ТОВ «ФК «Здоров'я» запропоновано здійснити комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів підприємства. Це заходи, спрямовані на збільшення прибутку, зменшення вартості довгострокових активів і дебіторської заборгованості, прискорення збуту.

Особлива увага приділяється розробці низки заходів, спрямованих на зменшення вартості дебіторської заборгованості, а також управління запасами готової продукції та товарів, оскільки вони постійно збільшуються та відволікають рух коштів від господарської діяльності.

З метою оптимізації поточної платоспроможності та ліквідності підприємства представлено та апробовано методіку визначення допустимих значень чистого оборотного капіталу, показників абсолютної ліквідності та покриття з урахуванням узгоджених умов розрахунків з постачальниками та постачальником, використання якого підвищить якість аналітичної оцінки платоспроможності, удосконалить процес моніторингу змін у фінансовому стані підприємства.

На основі запропонованих заходів розраховано очікуваний баланс підприємства та розраховано очікувані показники ліквідності та платоспроможності підприємства. Завдяки плановій діяльності підвищуються всі показники ліквідності та платоспроможності підприємства, що свідчить про його ефективність.

<http://fizmat.ssru.edu.ua>
Дотримуйтесь
принципів академічної
добросовісності
<http://fizmat.ssru.edu.ua>